

TWEEDE
BESTUURSRAPPORTAGE
2023

GEMEENTE
**WEST
BETUWE**

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Leeswijzer	4
1. Bestuurlijke hoofdlijnen	5
Voortgang speerpunten.....	5
Programma 1 Bestuur en Ondersteuning.....	6
Programma 2 Veiligheid.....	9
Programma 3 Verkeer en vervoer.....	13
Programma 4 Economie.....	16
Programma 5 Onderwijs.....	18
Programma 6 Sport, Cultuur en Recreatie.....	20
Programma 7 Sociaal Domein en Volksgezondheid	25
Programma 8 Duurzaamheid en Milieu.....	31
Programma 9 Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke vernieuwing	34
Programma 10 Financiering en Algemene dekkingsmiddelen	37
2. Financiële hoofdlijnen	40
3. Toelichting op de afwijkingen	43
Gemeenschappelijke regelingen.....	43
Indexaties	45
Overige mee- en tegenvallers.....	47
4. Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing	68
5. Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen (technische wijzigingen)	69
6. Bijlagen	70
Toelichting Septembercirculaire 2023	70

Voorwoord

Kerngericht op Koers

We presenteren aan u de tweede bestuursrapportage van 2023. Zoals gebruikelijk ziet u aan de kleur van het stoplicht hoe het staat met de uitvoering van het beleid. We geven in deze bestuursrapportage ook inzicht in de financiële mee- en tegenvallers.

We zijn trots op alle dit jaar behaalde resultaten. Ondanks de precaire politieke situatie in den Haag en de problemen op de energie-, arbeids- en woningmarkt zijn we in West Betuwe druk bezig met de uitvoering van het College Uitvoeringsprogramma (CUP) en hebben we in 2023 ook een stevig aantal punten afgerond. Kortom, we liggen op koers.

De tweede bestuursrapportage laat voor 2023 een negatief saldo zien van 463.000 euro. Dat is een verbetering van 829.000 euro ten opzichte van het verwachte saldo in de eerste bestuursrapportage. De belangrijkste meevallers betreffen lagere rentelasten en de vrijval van stelposten. De tegenvallers bevinden zich op het gebied van gemeenschappelijke regelingen en ziekteverzuim. In deze bestuursrapportage zijn een aantal grote meevallers gemeld, de ervaring leert dat kleinere meevallers bij het opstellen van de decemberwijziging en de jaarrekening zichtbaar worden. Evenals bij de eerste bestuursrapportage verwachten wij daarom dit jaar uiteindelijk met een positief saldo af te sluiten.

Bij het uitvoeren van onze taken hebben we te maken met risico's. Deze proberen we zoveel mogelijk vooraf in te schatten. We gaan in de bestuursrapportage ook in op de gewijzigde risico's die de gemeente loopt. De grootste wijziging betreft de verlaging van het risico van het milieuprobleem in Spijk.

We zijn blij en dankbaar dat we wederom op koers liggen bij de uitvoering van de diverse programma's en de financiële positie van de gemeente dit ook mogelijk maakt.

Geldermalsen, oktober 2023

College van burgemeester en wethouders

Leeswijzer

De P&C-cyclus is in beginsel, het woord cyclus zegt het al, elk jaar hetzelfde. Met het vaststellen van de begroting 2023 heeft de raad de (financiële) kaders voor het begrotingsjaar 2023 vastgesteld.

De tweede bestuursrapportage is een rapportage over de eerste acht maanden van 2023. In deze rapportage geven wij inzicht in de uitvoering van de Begroting 2023 die wij verwachten ten opzichte van de begroting. Dat betekent dat in deze rapportage alleen de verwachte mee- en tegenvallers ten opzichte van de vastgestelde begroting worden gepresenteerd. Deze rapportage leidt tot een begrotingswijziging.

Bestuurlijke hoofdlijnen

In de bestuurlijke hoofdlijnen (hoofdstuk 1) gaan wij in op de voortgang van de in de begroting 2023 vastgestelde speerpunten voor 2023.

Financiële hoofdlijnen

In de financiële hoofdlijnen (hoofdstuk 2) presenteren wij het financiële beeld over 2023 volgend uit de mee- en tegenvallers die in deze rapportage worden aangegeven.

Toelichtingen op de financiële afwijkingen

De begroting 2023 bestaat uit tien beleidsprogramma's. In hoofdstuk 3 gaan we per programma in op de financiële ontwikkelingen, waarbij we per substantiële ontwikkeling uitleggen waarom deze mee- of tegenvaller zich voordoet. Een substantiële ontwikkeling is een mee- of tegenvaller van minimaal 25.000 euro. Afwijkingen kleiner dan 25.000 euro lichten wij niet apart toe (conform artikel 6 van de financiële verordening West Betuwe).

Bijlagen

De volgende bijlagen zijn opgenomen in deze bestuursrapportage:

- Toelichting september circulaire 2023

1. Bestuurlijke hoofdlijnen

Voortgang speerpunten

Programma 1 Bestuur en Ondersteuning

4-jaar doel			
De leefbaarheid in de kernen wordt door concrete maatregelen samen met de inwoners verbeterd.			
Jaardoel 2023	Resultaat	Voortgang	Toelichting
Het programma kerngericht werken wordt doorontwikkeld en geborgd in de organisatie.	We leveren een herijkt programmaplan kerngericht werken op half 2023.		We stellen het programmaplan kerngericht op. Dit is eind vierde kwartaal gereed.
	We leveren een doorontwikkeld kernagendaproces op in 2023 en implementeren de verbeterpunten.		We hebben gesprekken gevoerd met een groot aantal kernen. De aanpak en stand van zaken van de uitvoering van de actiepunten van de kernagenda's in 2023 en de doorontwikkeling van de kernagenda's kwamen hierin aan bod. De resultaten van deze gesprekken komen terug in het programmaplan kerngericht werken.
We ondersteunen kernagendagroepen met het verbreden en versterken van hun netwerken.	Ten minste 8 kernagendagroepen hebben hun netwerk vergroot en verstevigd.		Netwerkversterking is een belangrijk onderwerp. Uit monitoring blijkt dat kernen met actieve netwerken meer punten uit de kernagenda realiseren. We stimuleren dat kernen aangehaakt zijn op provinciale ondersteuningsnetwerken zoals DKK en de leefbaarheidsalliantie. Het project robuuste netwerken loopt inmiddels. We bereiden verdiepende gespreksrondes met kernen later dit jaar voor. Doel is dat kernen hiermee hun netwerk in beeld krijgen en ook weten hoe ze dit verder kunnen uitbouwen. In 2024 wordt dit een actiepunt van elke kernagenda.
	Er worden twee activiteiten georganiseerd waarbij kernagendagroepen kunnen uitwisselen.		Het project kennisdeling loopt. In november vindt een eerste kennissessie voor alle kernen plaats.
We ondersteunen inwonersinitiatieven maximaal. Inwoners weten hoe de gemeente en andere partijen hen kunnen ondersteunen bij hun initiatief.	We hebben duidelijk in beeld gebracht welke ondersteuningsmogelijkheden er beschikbaar zijn voor inwonersinitiatieven zowel binnen als buiten onze organisatie.		De ondersteuningsmogelijkheden zijn in beeld gebracht.

	We faciliteren de kernen middels een de ontwikkeling van een digitaal platform. We maken een plan van aanpak voor de ontwikkeling en implementatie van het digitaal platform samen met de kernen. In twee kernen starten wel met een pilot.		Het project digitaal sociaal platform loopt. Het plan van aanpak is afgerond en vastgesteld. De volgende stap is om te komen tot een programma van eisen. We starten dan met pilots in Heukelum en Beesd.
Inwoners dragen actiever bij aan de leefbaarheid in hun kern en denken meer mee.	Inwoners realiseren meer initiatieven. We peilen via de uitvoeringsmonitor van de kernagenda's het aantal initiatieven waarbij inwoners in de lead zijn. We starten met een nulmeting.		In de uitvoeringsmonitor volgen we de realisatie van het aantal inwonersinitiatieven vanuit de kernagenda's en het aantal initiatieven met leefbaarheidsbudget en we vergelijken dit aan het eind van 2023 met de realisatie in 2022.
	We hebben de dilemma's en knelpunten rondom participatie en kerngericht werken in beeld gebracht en bepaald hoe we als organisatie hiermee omgaan.		In het voorjaar is in beeld gebracht wat de stand van zaken is van de actiepunten uit de kernagenda's. Oplossingen voor geconstateerde knelpunten zijn onderdeel van het programmaplan kerngericht werken. Eind 2023 is de evaluatie van de participatiepilots gereed; aandachtspunten voor het vervolg krijgen een plek in het uitvoeringsplan voor participatie.

4-jaar doel

Onze dienstverlening verbetert door het dichtbij en op maat aanbieden van keuzemogelijkheden voor inwoners.

Jaardoel 2023	Resultaat	Voortgang	Toelichting
Zichtbare verbetering op toegankelijkheid, effectiviteit en efficiency op inwonercontact	Oplevering en ingebruikname nieuwe (t)Huisvesting zomer 2023 met een nieuwskamer.		Het gemeentehuis wordt in het vierde kwartaal gefaseerd opgeleverd. Burgers regelen vanaf oktober hun burgerzaken op het nieuwe gemeentehuis. Het project Nieuwskamer is gestart in september. Eind november gaat de nieuwskamer live met een wekelijkse stand-up en verzending van een nieuwsbrief, de 'TamTam'. Tot dat moment doen we een pilot met de meldingen openbare ruimte en actualiteiten.

	Verbetering op bereikbaarheid, informatieverstrekking en afhandeling van dienstverleningsprocessen.		Bij een aantal dienstverleningsprocessen zijn procesverbeteringen doorgevoerd. Wachttijden namen af en onze bereikbaarheid verbeterde. We communiceren in het vierde kwartaal reactietermijnen van een aantal dienstverleningsprocessen. In mei is de Burgerpeiling uitgevoerd. Op een aantal aspecten is de waardering gemeten. In het najaar publiceren we de uitkomsten. In het vierde kwartaal starten we met het uitvoeren van tevredenheidsmetingen op het proces 'meldingen openbare ruimte'.
Inzet op digitalisering van de dienstverlening	Mogelijk maken van zelfservices door digitale toepassingen voor inwoners en ondernemers.		BWB stelt diverse toepassingen beschikbaar waarmee inwoners in de toekomst digitaal zaken kunnen doen met onze gemeente. Eén hiervan is het klantportaal, ook wel Persoonlijke Inlog Pagina (PIP) genoemd. Dit najaar wordt PIP uitgebreid getest om in 2024 live te gaan. In juli is het project vernieuwde website afgerond. Bijna 600 pagina's zijn handmatig omgezet van het oude naar het nieuwe systeem. Ook is er een nieuwe e-formuliertool aangeschaft. In het laatste kwartaal worden bestaande formulieren overgezet in de nieuwe tool en op de website geplaatst.
	Verbetering van ICT voorzieningen voor vastleggen van gegevens.		Naar aanleiding van de Wet Open Overheid is het project 'informatiehuishouding op orde' gestart. Beleid wordt opgesteld en de eerste deelprojecten zijn opgestart. Een voorbeeld daarvan is de anonimiseringstool bij WOO verzoeken. Voor het optimaliseren van het e-mail- en postproces is het verbeterpotentieel geïnventariseerd en zijn de eerste verbeteracties voorbereid. Bestaande instructies en afspraken brengen we opnieuw onder de aandacht, hulpmiddelen reiken we aan en we vereenvoudigen processtappen in het systeem.

Programma 2 Veiligheid

4-jaar doel			
Een veilige woon- en leefomgeving voor inwoners, ondernemers, maatschappelijke instellingen en bezoekers in de gemeente West Betuwe.			
Jaardoel 2023	Resultaat	Voortgang	Toelichting
We nemen de regie op het intensiveren van de aanpak van ondermijning op integrale wijze in samenwerking met onze (veiligheids)partners.	Een vastgesteld Actieprogramma ondermijning 2023-2024 in het eerste kwartaal.		<p>Het waarborgen van veiligheid is een kerntaak van de overheid en deze taak wordt steeds complexer. Veiligheidsproblemen worden groter en dringender. Zo nemen criminaliteit, zoals ondermijning en cybercriminaliteit, maar ook fysieke veiligheidsrisico's, zoals hoogwater en overstromingen, toe.</p> <p>De effectieve aanpak van de veiligheidsvraagstukken vraagt bovendien steeds vaker een integrale samenwerking, bijvoorbeeld tussen zorg en veiligheid en tussen private en publieke partijen. Het aantal bij de aanpak betrokken partijen groeit en daarmee ook het aantal beschikbare instrumenten om veiligheidsrisico's aan te pakken. Dit jaar is gebleken dat we veiligheid als thema anders moeten organiseren in onze organisatie om efficiënt en effectief te werken om risico's te beheersen. Daarom is besloten om een programmamanager Veiligheid aan te trekken die aan de slag gaat met de opgave waar we voor staan.</p> <p>Daarnaast zijn afgelopen maanden meerdere vacatures ontstaan binnen het team waardoor het niet lukt om oor kwartaal 3/ kwartaal 4 een actieprogramma op te stellen. Verwachting is dat in kwartaal 4 het team op sterkte is. Het opstellen van dit actieprogramma is vanaf dat moment eerste prioriteit.</p>

	<p>We hebben duidelijk in beeld gebracht wat er nodig is om een Veiligheidsinformatieknooppunt (VIK) in te richten.</p>		<p>Een eerste stap is genomen om te komen tot een VIK. We hebben deelgenomen aan de werkgroep "Informatie gestuurd werken" in Gelderland-Zuid. Deze werkgroep had als doel om het informatie gestuurd werken bij de aanpak van ondermijnende criminaliteit te verbeteren. Hierbij is ingegaan op hoe rechtmatig en doelmatig informatie kan worden uitgewisseld met partners om doeltreffend te kunnen interveniëren.</p> <p>Het project is inmiddels afgerond. Het resultaat is dat samen met gemeente Tiel en gemeente Culemborg, na een uitgebreide marktverkenning, in kwartaal 4 een centraal registratiesysteem wordt aangeschaft en geïmplementeerd. In dit systeem kunnen procesregisseurs, vergunningverleners en adviseurs Openbare orde en veiligheid hun processen en dossiers registreren. Deze processen en dossiers bevatten privacygevoelige informatie over zorg- en veiligheidscausistiek, Bibob en ondermijnende criminaliteit. Het registratiesysteem bevordert de integrale samenwerking en afstemming tussen (keten)partners.</p>
<p>We verbeteren de persoons-, groeps- en kerngerichte aanpak om veiligheidsproblemen tegen te gaan.</p>	<p>We stellen in kwartaal 3 van 2023 een Uitvoeringsplan 'Aanpak Woonoverlast', als onderdeel van het Kerngericht werken.</p>		<p>Door het ontstaan van meerdere vacatures lukt het niet voor kwartaal 4 een Uitvoeringsplan 'Aanpak Woonoverlast' gereed te hebben. Verwachting is dat in kwartaal 4 het team op sterkte is. Ook dit onderwerp wordt dan opgepakt.</p> <p>In dit Uitvoeringsplan worden ook de aanbevelingen uit het onderzoek naar de verbinding tussen Zorg en Veiligheid (uitgevoerd in augustus/september) meegenomen. In dit onderzoek is gekeken hoe casus- en procesregie wordt uitgevoerd, o.a. bij (woon)overlastcasussen.</p>

	Het 'Referentiekader en handelingsperspectief Basisniveau bestuurlijke aanpak mensenhandel' is kwartaal 2 gereed.		We hebben sinds eind 2022 een lokale leidraad "Aanpak Mensenhandel". Deze leidraad wordt verder ontwikkeld aan de hand van actuele casussen. Ook hier worden eventuele aanbevelingen uit het onderzoek naar de verbinding tussen Zorg en Veiligheid geïmplementeerd.
We intensiveren het toezicht en handhaving met focus op het buitengebied, huisvesting arbeidsmigranten en evenementen.	Een Bestuurlijk Interventieteam is in kwartaal 1 samengesteld en voert integrale controles uit.		Formeel is nog geen sprake van een bestuurlijk interventieteam, maar is sprake van een pilot. De pilot is in eerste gericht op de huisvesting van arbeidsmigranten. Over hoe dit is verlopen bent u over geïnformeerd tijdens de beeldvormende avond op 5 september. Het is de bedoeling om het vormen van een bestuurlijk interventieteam op te nemen als actiepunt in het nog op te stellen Actieprogramma Ondernijning en de integrale controles uit te breiden naar andere onderwerpen.
We optimaliseren het proces van de aanvraag van een evenementenvergunning.	Het proces van de aanvraag van een evenementenvergunning is doorontwikkeld in kwartaal 1 van 2023 en implementeren de verbeterpunten.		Het project om het proces te optimaliseren is afgerond en de nazorgtaken (bijvoorbeeld de invoering van e-Herkenning/DigiD) worden als 'going concern' gezien omdat het bijdraagt aan het continue verbeteren van het proces.

4-jaar doel

Onze inzet is om branden, zware ongevallen en rampen zoveel mogelijk te voorkomen en de inwoner en ondernemer zo goed mogelijk hierop voor te bereiden. Bij een calamiteit willen we zo adequaat mogelijk hierop voor te bereiden.

Jaardoel 2023	Resultaat	Voortgang	Toelichting
We zetten in op het beter bewust maken van de eigen verantwoordelijkheid van inwoners, ondernemers en recreanten en de mogelijkheden om zich te beschermen tegen bedreigingen van fysieke onveiligheid in de woning en omgeving.	In kwartaal 2 is het Communicatieplan over risicocommunicatie in woning en omgeving en eigen verantwoordelijkheden en manieren om dit te bevorderen gereed en wordt uitgevoerd.		Het onderwerp is verkend. Door het vertrek van meerdere medewerkers heeft er een prioritering van werkzaamheden moeten plaatsvinden. Er is besloten dit project te pauzeren en op te pakken als het team weer op sterkte is.
	We stellen in kwartaal 2 van 2023 een projectplan 'Rookmelders' op.		Er ligt een concept-projectplan. Door het vertrek van meerdere medewerkers heeft er een prioritering van werkzaamheden moeten plaatsvinden. Er is besloten dit project te pauzeren en op te pakken als het team weer op sterkte is.

Programma 3 Verkeer en vervoer

4-jaar doel			
Een inwoner van West Betuwe: - kan zich prettig en veilig verplaatsen; - ervaart minder overlast van verkeer; - kan een reis goed plannen met reistijd, route en parkeergelegenheid.			
Jaardoel 2023	Resultaat	Voortgang	Toelichting
Wij voeren het jaarprogramma mobiliteitsagenda 2023 uit.	Het aandeel sluipverkeer op bekende sluiproutes daalt naar minder dan 15% van het totale verkeer per etmaal op deze wegen.		We volgen en monitoren de verkeerssituatie. Samen met de provincie zijn we in het voorjaar van 2023 een onderzoek gestart naar doorgaand verkeer op het onderliggende wegennet in de gemeente West Betuwe in relatie met de A2. Dit krijgt een vervolg en daarnaast blijven we kijken we naar (digitale) mogelijkheden van verkeersdata omtrent sluipverkeer, zodat we daarmee het sluipverkeer kunnen verminderen. Daarmede anticiperen we tegelijk op de invoering van Europese wetgeving op 1 januari 2025.
	We zetten in op 3 speerpunten in 2023.		<ol style="list-style-type: none"> 1. Toegankelijke looproutes: gedurende het hele jaar pakken we routes aan zodat (kwetsbare) deelnemers mobiel blijven. 2. Als pilot voor Hub's in de kernen (= knoop-/ overstappunt van vervoermiddelen) sluiten we aan op de carpoolmogelijkheid in Enspijk. De participatie met de inwoners starten we met een bijeenkomst op 27 september 2023. 3. Aandacht voor de piekbelasting op dijken: we pakken dit met een communicatie strategie aan en richten ons op voorjaar 2024.
Wij werken datagedreven en het programma 'Digitalisering Overheden' (ook bekend als de Data top 15) is West Betuwe voor 75% op orde.	We realiseren 3 data items helemaal 'compleet' (niveau 5).		Wij zijn bezig met de laatste wijzigingen van een beleidsstuk. Wij laten het beleidsstuk door het college vaststellen waarmee deze data items op 'compleet' staan.

	We zijn met alle data items tot niveau 'aan de slag' (niveau 3).		Van de 15 data items staan 12 data items op het juiste niveau of hoger. Van de 12 data items staan er 5 data items afgerond. Wij verwachten dat het cluster over verkeersmanagement dit jaar op het niveau 2 (niveau 'oriënterend') blijft. De reden is dat wij afhankelijk zijn van Rijkswaterstaat, provincie, regio Rivierenland en verschillende verkeerscentrales.
Bij reconstructie en groot onderhoud gaan we 50% van de wegen herinrichten, in overleg met de inwoners. Daarmee kan de inrichting afwijken van de bestaande inrichting.	In onze gemeente zijn van de top 10 gevaarlijke wegvakken er 3 in beheer van West Betuwe, waarvan we er 1 in 2023 verkeersveiliger maken.		Voor de Tielerweg voeren we onderzoek uit, of en welke aanpassingen in 2023 mogelijk zijn.
	In onze gemeente zijn van de top 10 gevaarlijke kruispunten er 3 in beheer van West Betuwe, waarvan we er 1 in 2023 verkeersveiliger maken.		We willen voor het kruispunt Tielerweg - Lingedijk onderzoeken of en welke aanpassingen in 2024 mogelijk zijn. In verband met noodzakelijke prioritering kan uitvoering niet eerder dan in 2024 plaatsvinden.
Wij werken met de provincie Gelderland aan de top 5 fietsknelpunten.	We zetten in op gezamenlijke afronding van de laatste knelpunten.		We zijn voor wat betreft de grotere infrastructurele aanpassingen in afwachting van besluitvorming van het nieuwe provinciale bestuur inzake de prioritering vanwege stikstof, tijd en geld. Daarna wordt een raadsvoorstel aan de gemeenteraad voorgelegd. Dit jaar wordt met name de focus gelegd op de N327 (parallelweg , schoolzone OBS De Bloeiende Betuwe) en uitvoering volgt waarschijnlijk in 2024.

4-jaar doel**We richten onze beheerplannen (en begroting) kerngericht in, zorgen dat we capaciteit beschikbaar hebben voor maatwerk.**

Jaardoel 2023	Resultaat	Voortgang	Toelichting
We hebben de mogelijkheden voor het kerngericht inrichten van de beheerplannen in beeld.	We hebben in 2023 in beeld welke mogelijkheden er zijn om beheerplannen kerngericht in te richten en wat hiervan de gevolgen zijn.		In verband met de prioritering van werkzaamheden kunnen we deze scenario's pas in de eerste helft van 2024 in beeld hebben. Inmiddels gaven wij opdracht voor onderzoek en wij verwachten dat het onderzoek eind eerste kwartaal 2024 gereed is.
	We hebben in 2023 een aantal scenario's geschetst over hoe de kerngerichte indeling voor de gemeente West Betuwe kan worden geïmplementeerd.		

Programma 4 Economie

4-jaar doel			
In 2026 is onze dienstverlening aan ondernemers zichtbaar verbeterd.			
Jaardoel 2023	Resultaat	Voortgang	Toelichting
We willen pro-actief de ondernemers informeren over onze dienstverlening.	Minimaal 3 keer per jaar brengen we een nieuwsbrief uit.		Voor Recreatie en toerisme is een eerste nieuwsbrief uitgegaan. Een tweede gaat in voorbereiding. Voor Economie gaat dit jaar nog een 1e nieuwsbrief uit. Ondernemersverenigingen hebben wel nieuwsmailingen ontvangen.
	Eind 2023 zijn 250 ondernemers geabonneerd op een nieuwsbrief.		Met de verzending van de eerste nieuwsbrief zal een optie voor een abonnement worden aangeboden.
We willen duidelijkheid geven over het toestaan van nieuwe functies op bedrijventerreinen.	Een vastgesteld afwegingskader voor het toestaan van nieuwe functies op bedrijventerreinen.		Het traject van de "Gelderse Puzzel" en de actualisatie van het Regionaal Programma Werklocaties gaat mogelijk aanknopingspunten en randvoorwaarden bieden voor het opstellen van een afwegingskader.
We willen duidelijkheid geven over het toestaan van economische functies op niet-formele werklocaties.	Een vastgesteld afwegingskader voor het toestaan van economische functies op niet-formele werklocaties.		De snelheid van de actualisatie van het Regionaal Programma Werklocaties in het kader waarvan afspraken worden gemaakt is leidend voor het opstellen van het afwegingskader.
We stroomlijnen onze dienstverlening in de vorm van een ondernemersmakelaar als hét aanspreekpunt voor ondernemers bij de gemeente.	Aantal contacten met ondernemers.		We hebben bedrijfsbezoeken gebracht en overleggen gevoerd met de ondernemersverenigingen. Er is een centraal mailadres geïntroduceerd voor ondernemers. Voorts is de gemeentelijke "ondernemen" pagina op de website vernieuwd waarin de ambtelijke contactpersonen worden benoemd. Capaciteitstechnisch tot nu niet mogelijk gebleken een specifieke rol van ondernemersmakelaar te introduceren, maar wel is sprake van de rol van bedrijfscontactfunctionaris.

4-jaar doel			
Het ondernemers- en vestigingsklimaat meer weerbaar, toekomstbestendig en duurzaam maken.			
Jaardoel 2023	Resultaat	Voortgang	Toelichting
We willen bedrijventerreinen toekomstbestendig maken.	Een vastgesteld pilot-plan voor bedrijventerrein Zeiving Zuid.		We zijn voor dit doel met de opstart bezig door middel van een uit te zetten enquête en onderzoeken we eerst de mogelijkheden van parkmanagement.
We willen glasvezel op bedrijventerreinen.	Een convenant met een provider over de aanleg van glasvezel op bedrijventerreinen.		We hebben overleg met een provider gevoerd over de aanleg van glasvezel op bedrijventerreinen. De provider heeft aangegeven dat pas na 2024 in glasvezel wordt voorzien op de bedrijventerreinen.
We staan positief tegenover initiatieven voor (tijdelijke) recreatieve eetgelegenheden en de vestiging van kwalitatieve horeca waar mogelijk.	Gerealiseerde initiatieven.		We kijken naar mogelijkheden voor het realiseren van kwalitatieve horeca. Als recent voorbeeld: het horecapunt bij de jachthaven in Geldermalsen is geopend.
We kijken naar flexibiliteit bij het starten van nevenactiviteiten van bedrijven of organisaties op bijvoorbeeld het gebied van recreatie, toerisme, spelactiviteiten en beleving van streekproducten en ambachten.	Aantal initiatieven.		Met een nieuwe werkwijze van intaketafel en omgevingstafel wordt in het kader van de Omgevingswet geëxperimenteerd voor mogelijkheden van nevenactiviteiten in het buitengebied.

Programma 5 Onderwijs

4-jaar doel			
Meer inwoners hebben een goede basis, zodat zij mee kunnen doen, zich kunnen ontwikkelen en een zinvolle bijdrage kunnen leveren aan de samenleving.			
Jaardoel 2023	Resultaat	Voortgang	Toelichting
We ondersteunen laaggeletterden om betere basisvaardigheden te krijgen	Nulmeting van het aantal laaggeletterden dat deelneemt aan een programma van laaggeletterdheid.		Camouflagecursussen maken we duidelijker en aantrekkelijker, waardoor er meer deelnemers komen. We blijven zoeken naar Taalambassadeurs. Laaggeletterden weten het Digi-Taalhuis goed te vinden. Het Leerpunt wordt goed bezocht. Nulmeting wordt nog uitgevoerd.
We stimuleren de mogelijkheden tot het volgen van volwasseneneducatie.	We hebben concrete acties uitgevoerd om inwoners die daar behoefte aan hebben te stimuleren van volwasseneneducatie gebruik te maken.		Het ROC Rivor heeft een medewerker in dienst genomen op het gebied van marketing en PR. Deze medewerker zoekt via beeld en met zo weinig mogelijk tekst, contact met laaggeletterden om hen te wijzen op de mogelijkheden tot het volgen van cursussen. ROC Rivor kijkt ook naar mogelijkheden om werknemers bij fruitbedrijven te bereiken. Ook het Team Sociaal verwijst door.
We werken volgens de doelstellingen van de onderwijsvisie.	We stellen de Uitvoeringsagenda 2023 vast.		Het jaarplan 2023 is op 28 februari 2023 vastgesteld door het college en verder uitgewerkt. De thema's voor 2023 zijn inzet schoolmaatschappelijk werk, nieuwkomersonderwijs, de aansluiting onderwijs en arbeidsmarkt en investeren in duurzame schoolgebouwen. Een eerste sessie, over het schoolmaatschappelijk werk, was op 4 april 2023. Samen met de schoolbesturen voor primair onderwijs is een samenwerkingsovereenkomst Nieuwkomersonderwijs West Betuwe vastgesteld.

4-jaar doel			
Meer kinderen en jongeren kunnen zich optimaal ontwikkelen.			
Jaardoel 2023	Resultaat	Voortgang	Toelichting
We optimaliseren de preventieve interventies van de leerplichttaak.	We hebben eind 2023 de effecten van de preventie interventie in beeld.		Leerplichtambtenaren, Team Sociaal en schoolmaatschappelijkwerkers hebben intensief contact met elkaar door wekelijks met elkaar te sparren, zoeken elkaar op en weten elkaar beter te vinden. Het effect is dat de samenwerking is versterkt.
We zorgen ervoor dat onze schoolverlaters een startkwalificatie hebben als voorbereiding op de arbeidsmarkt.	Het aantal schoolverlaters met een startkwalificatie blijft minimaal gelijk aan het aantal van cursusjaar 2021/2022.		Het voorkomen van voortijdig schoolverlaten pakken wij Regionaal op via het Regionaal Meld- en Coördinatiepunt (RMC) Regio Rivierenland. Wij zorgen, door het aanbieden van diverse programma's en de contacten met de toekomstcoach, ervoor dat zo min mogelijk leerlingen de school voortijdig verlaten en de juiste zorg en ondersteuning krijgen. Het aantal voortijdig schoolverlaters is tot nu gelijk gebleven.
We bereiden onze jongste inwoners zo optimaal mogelijk voor op de start in het onderwijs.	90% van de peuters met een indicatie voor voorschoolse educatie bezoekt een voorschoolse voorziening.		Ouders van kinderen die een indicatie hebben voor voorschoolse educatie benaderen we actief. Van de peuters geboren in 2019 met een indicatie voor voorschoolse educatie bezoekt inmiddels 87% een voorschoolse voorziening.
We investeren in het terugdringen van de leer- en ontwikkelingsvertragingen, mede als gevolg van de coronapandemie.	Meer groepsinzet via schoolmaatschappelijk werk in de eerste helft 2023 en evaluatie daarvan in tweede helft 2023.		Begin 2022 is gestart met de versterking van het groepswork van het schoolmaatschappelijk werk in het primair onderwijs. Een eerste evaluatie hiervan laat positieve effecten zien. De extra inzet continueren we vanuit het Nationaal Programma Onderwijs. Daarnaast investeren we, eveneens vanuit het Nationaal Programma Onderwijs, in de versterking van het schoolmaatschappelijk werk in het voortgezet onderwijs en middelbaar beroeps onderwijs. Deze inzet evalueren we aan het eind van 2023.

Programma 6 Sport, Cultuur en Recreatie

4-jaar doel			
Meer inwoners zijn vitaal en hebben een gezonde(re) leefstijl.			
Jaardoel 2023	Resultaat	Voortgang	Toelichting
We zorgen dat meer inwoners (jong en oud) sporten en/of bewegen.	In plan sportgemeente van het jaar komen acties om volwassenen meer te laten bewegen.		Het plan van aanpak sportgemeente van het jaar 2025 is klaar. Deze ambitie wordt aangevlogen aan de hand van drie doelstellingen. Dit jaar gaan we aan de slag met de eerste doelstelling, namelijk: In alle 26 kernen van West Betuwe zijn er in 2025 faciliteiten om georganiseerd of ongeorganiseerd te bewegen. En zoeken we gericht naar verbinding tussen kernen en doelgroepen. Volwassenen sporten steeds meer ongeorganiseerd en op die trend spelen we in. De eerste hand hieraan is gelegd door de aanleg van beweegroutes in onder andere Asperen en Meteren.
	In plan sportgemeente van het jaar komen acties om kinderen/jongeren meer te laten bewegen.		Het plan van aanpak sportgemeente van het jaar 2025 is klaar. Door het opzetten van een Leeflab achterhalen we wat de motieven zijn van inactieven jongeren om deel te nemen binnen het sport- en beweegveld en zijn er concrete acties gerealiseerd. Een Leeflab is een proeftuin waarin we samen oplossingen ontwerpen met inwoners, professionals uit verschillende domeinen. Het Leeflab wordt opgezet in een wijk waarin we zien dat de problematiek het meeste speelt. De focus binnen het Leeflab ligt op de activering van inactieven inwoners. Het Leeflab is nog niet gestart: Q2 en Q3 2023 staan in het teken van de initiatiefase. We onderzoeken in deze fase in welke wijk de problematiek het meeste speelt en gaan in gesprek met de provincie Gelderland over een bijdrage in de vorm van een subsidie en met onze partners over de uitvoering van Leeflab en het draagvlak hiervoor.

We zorgen er voldoende mogelijkheden zijn voor inwoners om meer te bewegen en/of sporten.	Toename buurtsportcoaches op school en naschoolse voorzieningen ten opzichte van 2022.		Ieder gebied en iedere school in West-Betuwe heeft een eigen buurtsportcoach als aanspreekpunt. Deze coaches werken vraaggericht en richten sport en beweegaanbod in naar behoefte onder en na school. Zij halen deze vragen actief op, maar de scholen weten hen ook zelf te vinden.
	In elke kern is een aantrekkelijke speeltuin en beweegaanbod.		We zijn bezig met de herinrichting en herverdeling van speeltuinen in West Betuwe. Dit proces is grotendeels afgerond. Binnen het plan sportgemeente 2025 staat het inrichten van ongeorganiseerd sportaanbod in de buitenruimte genoemd als doelstelling. Een voorbeeld hiervan zijn de fiets-, wandel-, en beweegroutes door West Betuwe heen. Ook ondersteunen we sportverenigingen om na te denken over de toekomstbestendigheid. We willen dat sportverenigingen in de toekomst nog steeds van waarde zijn voor de inwoners van West Betuwe.

4-jaar doel

Meer inwoners kunnen zich ontwikkelen en een zinvolle bijdrage leveren aan de samenleving.

Jaardoel 2023	Resultaat	Voortgang	Toelichting
We ondersteunen alle dorpshuizen en Multifunctionele Centra (MFC) als de ontmoetingsplek voor sociale en culturele activiteiten.	In 2023 werken we aan vitale dorpshuizen die niet in gemeentelijk eigendom zijn op basis van prioriteiten die we in Q4 2022 vaststellen.		In april 2023 zijn de subsidieregels vastgesteld voor het verduurzamen van dorpshuizen, niet in eigendom van de gemeente. Samen met de duurzaamheidscoaches van de provincie worden businesscases opgesteld door de besturen van deze dorpshuizen. Deze vormen de basis voor financiële ondersteuning door de gemeente. De subsidieregels gelden tot en met 2025. In dat jaar vindt een evaluatie plaats.

	Per dorps huis/MFC zijn afspraken gemaakt eind 2023 over activiteiten die bijdragen aan verbetering van de leefbaarheid en sociale cohesie van de betreffende kern.		21 dorps huizen en MFC's ontvangen een meerjarige subsidie van maximaal 3.500 euro per jaar voor het uitvoeren van activiteiten ter verbetering van leefbaarheid en sociale cohesie. In de periode mei tot en met oktober 2023 maken we per individueel dorps huis of MFC afspraken over de specifieke inzet van deze subsidie. We toetsen daarbij op de doelstellingen uit ons sociale beleid (Bouwen aan Sociale Kracht) en de leefbaarheid van de betreffende kern. We doen dat in samenspraak met de gebiedsmakelaars binnen het kerngericht werken.
We stimuleren en ondersteunen vrijwillige inzet en ontwikkeling van inwoners.	We relateren de ondersteuning van vrijwilligers aan de kernagenda's.		Dit is opgenomen in de opdracht van Welzijn West Betuwe 2023. We zijn regelmatig met hen in gesprek over de voortgang en sturen bij indien nodig.
	In 2023 hebben we op verschillende manieren sport, cultuur en recreatie ingezet als preventiemiddel in het Sociaal/Maatschappelijk Domein.		Gemeente West Betuwe is onderverdeeld in deelgebieden. De coaches werken vraaggericht en halen deze vragen actief op. Enkele voorbeelden waarin sport, cultuur en/of recreatie zijn ingezet als preventief middel zijn onder andere: nieuwe sportactiviteiten bij dorps huizen, de Nationale Diabetes Challenge; activiteiten bij het Odensehuis, ouderen portretteren jongeren, open eettafel, inzet doortraproute voor ouderen.

4-jaar doel

Meer kinderen en jongeren kunnen zich optimaal ontwikkelen.

Jaardoel 2023	Resultaat	Voortgang	Toelichting
We zorgen voor een breder aanbod zodat kinderen en jongeren hun talenten kunnen ontdekken en ontwikkelen.	In 2023 is er een samenwerking gestart tussen de muziekverenigingen en de basisscholen voor meer muzieklessen in de klas.		Er is een onderzoek geweest bij scholen en muziekverenigingen over hun behoeften rondom muziekonderwijs. Op dit moment worden de aanbevelingen daaruit gehaald. De resultaten worden Q4 2023 gedeeld met de raad.
	In 2023 hebben we afspraken gemaakt voor de uitvoering van boerderij, natuur- en milieu-educatie.		De evaluatie van het aanbod van Boerderij- en Natuureducatie heeft plaatsgevonden. Welzijn West Betuwe voert deze lessen uit voor onze gemeente.

We zorgen dat de combinatiefunctionarissen zichtbaar werken in alle kernen.	In 2023 formuleren we een concretere en kerngerichte invulling van de opdracht aan combinatiefunctionarissen.		Gemeente West Betuwe is onderverdeeld in gebieden. Ieder gebied heeft een eigen buurtsportcoach als aanspreekpunt. Zij halen actief de vraag op in hun regio en gaan daar mee aan de slag. In 2023 zoeken we de verbinding tussen het plan sportgemeente 2025 en herijken we opdracht van de combinatiefunctionarissen.
We maken mogelijk dat kinderen en jongeren hun talenten kunnen ontwikkelen.	Het gebruik van het Jeugdfonds sport en cultuur blijft minimaal gelijk.		We zien een toename in het aantal gebruikers. Steeds meer mensen de weg weten te vinden naar het Jeugdfonds Sport en Cultuur. Er is een stijging van 8% in het aantal aanvragen over het eerste half jaar van 2023.

4-jaar doel

Kunst & Cultuur, Recreatie & Toerisme en Sport & Bewegen versterken elkaar meer.

Jaardoel 2023	Resultaat	Voortgang	Toelichting
We versterken, verbreden, verbinden en vernieuwen kunst en cultuur, met de nadruk op verbreden in 2023.	Eind 2023 zijn de activiteiten en projecten uit de uitvoeringsagenda 2023 uitgevoerd.		De uitvoeringsagenda cultuur stelden we in 2023 op. De canon West Betuwe presenteerden we in het voorjaar. Stichting Zonnewijzer breidt de Zonnewijzerroute uit. Ook werkt project Verborgene Verhalen aan een uitbreiding van de Verborgene Verhalen Route.
	In Q2 2023 is er besluitvorming over de uitbreidingsmogelijkheden Pluk, zodat daarna met de uitvoering gestart kan worden.		Vanwege het vertrek van een medewerker en de benodigde tijd voor het vinden van een geschikte opvolger is er vertraging ontstaan. Wij streven er naar eind 2023 het schetsontwerp gereed te hebben.
We gaan actief inzetten op het informeren, faciliteren en stimuleren van inwoners om gebruik te maken van de mogelijkheden die West Betuwe te bieden heeft op Sport & Bewegen, Kunst & Cultuur en Recreatie & Toerisme.	In 2023 geven we een waardebonnenboekje uit met activiteiten op Sport & Bewegen / Kunst & Cultuur / Recreatie & toerisme.		We gaan voor een waardebonnenboekje in 2024. Omdat er voor/in 2023 al een vergelijkbaar waardebonnenboekje is uitgegeven door een lokale ondernemer. Dat initiatief willen we niet doorkruisen. We starten in 2023 wel al met de voorbereidingen voor het (laten) uitgeven van zo'n boekje en maken hiervoor een plan van aanpak. Dat is uiterlijk in het vierde kwartaal 2023 gereed. Naast het waardebonnenboekje wordt dit aanbod ook opgenomen in een of meerder schoolgidsen.

4-jaar doel**Meer biodivers en klimaatadaptief groen in West Betuwe.**

Jaardoel 2023	Resultaat	Voortgang	Toelichting
We gaan hittestress in de kernen verminderen en de biodiversiteit van de leefomgeving verhogen.	Voor elke gekapte boom, planten we er minimaal één terug.		In het buitengebied zijn op een aantal locaties dit voorjaar populieren en/of essen gekapt. In het najaar gaan wij op deze locaties weer nieuwe bomen planten. In de prins Willem Alexanderstraat zijn 39 bomen gekapt. In het najaar gaan wij hier nieuwe bomen planten. Op twee locaties gaan we ook grijs omvormen naar groen.
	We hebben een klimaatadaptief bomenbeleid.		In het tweede kwartaal startten we met het opstellen van een groenstructuurplan en het bomenbeleidsplan. In het eerste kwartaal 2024 vindt de besluitvorming plaats.

Programma 7 Sociaal Domein en Volksgezondheid

4-jaar doel			
Meer kinderen en jongeren kunnen zich optimaal ontwikkelen en groeien veilig op.			
Jaardoel 2023	Resultaat	Voortgang	Toelichting
We zorgen dat meer jongeren in West Betuwe mentaal weerbaar en veerkrachtig zijn.	Alle eerste klassen voortgezet onderwijs hebben de Rots en Water training gevolgd.		De pilot over schooljaar 22/23 is afgerond. Meer dan 800 jongeren in het VO zijn in aanraking gekomen met de interventie. Het Ida Gerhardt heeft de interventie in het gymcurriculum van 23/24 geborgd. De uitvoering hiervan wordt gedaan door het jongerenwerk van Mozaiëk Welzijn. We onderzoeken samen met de docenten en onderwijscoördinatoren van Lingborgh en Yuverta wat beide scholen nodig hebben om de interventie net als het Ida Gerhardt in het curriculum te borgen. De weerbaarheidsinterventie is na succes afgerond. 25 jongeren verdeeld over 4 groepen hebben de interventie doorlopen. We maken met Connect2jeugd afspraken over het borgen van de interventie in de reguliere opdracht van 2024.
	Het aantal verwijzingen naar specialistische Jeugd GGZ blijft maximaal gelijk aan 2022.		In 12 van de 17 huisartsenpraktijken is een Praktijkondersteuner (POH) Jeugd-GGZ. Ook onderzoeken we de mogelijkheid om in 2023 uit te breiden met 1 of 2 huisartsenpraktijken. Daarnaast vinden er 4 pilots plaats rondom ondersteuning van jongeren, waarbij verbinding wordt gezocht met de POH Jeugd GGZ. Met name bij pilot van de weerbaarheidsinterventie d.m.v. boksen houden we alle huisartsen en POH'ers Jeugd GGZ op de hoogte van de interventie, zodat zij in passende gevallen kunnen doorverwijzen naar de voorliggende interventie. Het aantal verwijzingen naar specialistische jeugd GGZ lijkt in 2023 tot nu toe gelijk te zijn aan 2022.

<p>We zorgen dat meer ouders ondersteund zijn bij de opvoeding van hun kinderen.</p>	<p>We hebben minimaal 10 ouder/kind cafés georganiseerd op drie verschillende locaties in de gemeente.</p>		<p>In Geldermalsen, Herwijnen en Asperen worden maandelijks Ouder-Kind cafés georganiseerd door Welzijn West Betuwe en Humanitas. In Geldermalsen en Asperen is er voldoende betrokkenheid bij de cafés. In Herwijnen loopt het aantal deelnemers terug. We onderzoeken of er meer behoefte is aan bijeenkomsten in Haaften. Daarnaast wordt er in Geldermalsen maandelijks een Mamacafé georganiseerd door Het Betuwse Mamacafé als aanvulling op het bestaande aanbod. We onderzoeken tot slot hoe we met de Ouder-Kind Cafés nog beter de kwetsbare doelgroep kunnen bereiken.</p>
<p>We zorgen dat jongeren en hun ouders sneller de juiste en passende ondersteuning ontvangen.</p>	<p>De nieuwe contractering Jeugd is gerealiseerd medio 2023.</p>		<p>De zorgovereenkomsten Wmo en Jeugdwet zijn per 1 juli 2023 geïmplementeerd. Cliënten hebben hier geen hinder van ondervonden. Het aanbod aan Wmo dagbesteding en ADHD zorg bleek ontoereikend. Om deze reden is voor deze percelen de aanbesteding weer opgezet. De definitieve gunning is eind september 2023.</p>
<p>We gaan met jongeren co-creëren in relatie tot de rol van jongeren in de maatschappij.</p>	<p>In 2023 zijn we met twee pilots gestart in cocreatie met jongeren.</p>		<p>De eerste jongeren zijn gestart met het Maatschappelijke Diensttijd (MDT) traject. Welzijn West Betuwe, Connect2jeugd, Mozaiëk Welzijn en gemeente West Betuwe bouwen de tweede helft van 2023 verder aan een 'West Betuwse' aanpak. De bijeenkomsten van de innovatieroute voor mentaal gezonde West Betuwse jongeren is afgerond. De meest kansrijke innovaties worden door de deelnemende partijen in Q3 en Q4 van 2023 verder uitgewerkt tot concrete projectvoorstellen en ingediend voor een subsidieaanvraag.</p>

4-jaar doel**Meer inwoners zijn vitaal en hebben een gezondere leefstijl.**

Jaardoel 2023	Resultaat	Voortgang	Toelichting
We maken het makkelijker dat inwoners (jong en oud) gezond leven.	We breiden het aantal watertappunten in 2023 uit met 15.		Het aantal watertappunten is niet uitgebreid in deze periode. Afhankelijk van de behoeften plaatsen we watertappunten in de kernen. Via Welzijn West Betuwe hebben we nauw contact met scholen waarvoor we vraaggericht aanbod hebben. Vanuit het JOGG werken we met Welzijn West Betuwe en GGD samen om gezond gewicht te stimuleren. Daar zetten we onder meer de pilot Samenfit! in (Een vervolg op Cool2bfit) Er is voor gekozen om geen Sjors Sportief boekje uit te brengen, aangezien het beweegaanbod goed.
	Vijf verenigingen hebben de training Bruggenbouwers gevolgd.		Samen met Welzijn West Betuwe gaat Stichting MEE de training "Iedereen doet mee" aanbieden. De training is gebaseerd op Autisme, ADHD en LVB. Het doel is om de verenigingen meer kennis krijgen over doelgroepen en hun aanbod daarop af te stemmen. Focus lag in deze periode op de training 'Iedereen doet mee'. Momenteel zijn er nog geen vrijwilligers om te begeleiden, daarmee is het niet nuttig om op dit moment mensen/vrijwilligers de training bruggenbouwers te laten volgen.

<p>We stimuleren de zelfredzaamheid en de eigen kracht van de inwoners.</p>	<p>We starten twee pilots waarbij vrijwilligers, professionals, organisaties en de gemeentelijke organisatie zelf daadwerkelijk gaan handelen vanuit de brede blik van positieve gezondheid.</p>		<p>We zijn begonnen met één pilot samen met een huisarts, fysiotherapeut, welzijn, GGD, leefstijlcoach, kerk, schuldhulpmaatje, stichting help elkaar om de sociale kracht en het welzijn van inwoners te versterken. Daarnaast besteden we aandacht aan het gedachtegoed van positieve gezondheid bij alle beleidsterreinen.</p> <p>De vervolg bijeenkomst is gepland en we zijn met zorgadviesbureau MURA een programma aan het samenstellen. Alle deelnemers van de pilot zijn hierbij uitgenodigd. De volgende bijeenkomst is gericht op de werkwijze positieve gezondheid voor professionals.</p>
---	--	---	--

4-jaar doel
Meer inwoners hebben een goede basis (bestaanszekerheid), zodat zij mee kunnen doen, zich kunnen ontwikkelen en een zinvolle bijdrage kunnen leveren aan de samenleving.

Jaardoel 2023	Resultaat	Voortgang	Toelichting
<p>We ondersteunen inwoners met een grote afstand tot de arbeidsmarkt.</p>	<p>Alle inwoners met uitkering op grond van de Participatiewet en een grote afstand tot de arbeidsmarkt krijgen passende ondersteuning.</p>		<p>We hebben alle 194 inwoners in de KP4 doelgroep gesproken en/of gezien. We onderzoeken nu samen met Werkzaak en de regiogemeenten hoe wij de onderlinge samenwerking versterken en welke instrumenten er nodig zijn om de inwoner nog beter van dienst te zijn. We werken gezamenlijk aan een uitwerking om deze samenwerking te realiseren. De uitwerking is naar verwachting in Q4 gereed.</p>
<p>We ondersteunen Inwoners met financiële problemen.</p>	<p>Sluitende afspraken met alle samenwerkende organisaties om inwoners met financiële problematiek beter te kunnen ondersteunen.</p>		<p>We hebben de keten voor een deel in beeld gebracht. We voeren diverse gesprekken met ketenpartners om de samenwerking te verbeteren, zodat inwoners gepaste financiële hulp krijgen. Samenwerkingspartners geven aan steeds beter te weten welke hulpverlening er is in West Betuwe en dat zij inwoners steeds beter en gerichter doorverwijzen naar de juiste hulpverlener.</p>

We komen met een gerichte aanpak armoedebestrijding.	Uiterlijk Q2 hebben we een aanpak armoedebestrijding.		De vacature staat uit om een senior bestaanszekerheid aan te nemen die het plan van aanpak armoedebestrijding trekt. De vacature is nog niet ingevuld.
We zorgen er voor dat zoveel mogelijk inburgeraars hun inburgeringsexamen halen.	Iedere inburgeraar volgt een passende leerroute.		De aanmelding voor de leerroutes bij het ROC komt langzaam op gang. Dit is een landelijk beeld. De verdeling over de leerroutes is als volgt: 54% volgt de B1 route, 16% de onderwijsrouten en 30% de Z-route.
	80% van de inburgeraars weet zijn weg te vinden in de gemeente en is zelfredzaam.		We meten de mate van zelfredzaamheid door middel van de zelfredzaamheidsmatrix (ZRM) op verschillende leefgebieden. De ZRM is ingedeeld in 5 niveaus van zelfredzaamheid en kent 11 domeinen waarop gemeten wordt.

4-jaar doel

Meer inwoners kunnen langer passend thuis blijven wonen.

Jaardoel 2023	Resultaat	Voortgang	Toelichting
We toetsen verzoeken van zorgaanbieders aan het bestemmingsplan en het sociale normenkader zorgaanbieders.	Zorgaanbieders voldoen aan de eisen conform het bestemmingsplan en het normenkader.		Het op te stellen afwegingskader is onderdeel van het proces om te komen tot de woonzorgvisie West Betuwe. De woonzorgvisie leggen we in Q1 2024 ter vaststelling aan de raad voor.
	We hebben een vastgestelde woon-/zorgvisie.		De definitieve rapportage woon-zorganalyse is opgeleverd. Deze vormt de basis voor de op te stellen woon-zorgvisie. De woon-zorgvisie leggen we in Q1 2024 ter vaststelling aan de gemeenteraad voor. Via de bestuurlijke planning is de raad geïnformeerd over de aanpassing van het besluitvormingstraject. Bij de opstelling van de visie houden we rekening met de ontwikkelingen binnen regio Rivierenland.
We creëren betere randvoorwaarden om langer passend thuis te blijven wonen.	In 2023 hebben we een inloopvoorziening voor inwoners met GGZ problematiek.		We hebben aan Ixta Noa voor 2023 subsidie toegekend. Dit met als doel om in 2023 een inloopvoorziening GGZ in West Betuwe te realiseren. In september 2023 is de inloopvoorziening GGZ in Haften gestart.

<p>We zorgen ervoor dat inwoners gezond langer thuis kunnen wonen.</p>	<p>Sluitende afspraken met alle samenwerkende organisaties voor een aansluitend collectief voorveld zodat inwoners langer thuis kunnen wonen.</p>		<p>In Q1 hebben we de eerste stappen gezet om de contacten tussen team sociaal en GGD team bijzondere zorg te versterken. Het bereik van team WijkGGZ stijgt. We zijn nog niet gestart met de opstelling van samenwerkingsafspraken tussen genoemde partijen. Voortschrijdend inzicht leert dat een aantal van de thema's die zijn benoemd vallen onder de nieuwe aanpak van het rijk. Er komt een brede 'specifieke uitkering' (SPUK). Gemeenten kunnen dit geld inzetten voor het stimuleren van gezondheid, sport en bewegen, preventie en het versterken van de sociale basis.</p> <p>Daarnaast is het Integraal Zorgakkoord (IZA), waarschijnlijk, van invloed op inrichting van de Wijk GGZ. Een van de doelen van het IZA is: versterken sociaal domein en sociale basis waaronder een passend lokale werkwijze die zorg en welzijn verbindt voor mensen met psychische klachten. Hier ligt ook een relatie met de decentralisatie beschermd wonen.</p>
	<p>Op basis van focusgroepen 75+ bepalen we wat deze doelgroep nodig heeft om langer thuis te blijven wonen.</p>		<p>Dit jaar organiseren wij in alle 5 de gebieden een focusgroep 75+. De reacties op de focusgroepen zijn positief en er worden zo'n 10% meer mensen bereikt dan voorheen. Daarnaast organiseert Welzijn west Betuwe eens in de 2 jaar het JAM Festival. Het volgende festival is in 2024. Wij denken mee in de voorbereiding van het festival.</p>

Programma 8 Duurzaamheid en Milieu

4-jaar doel			
Proces tot 75% kostendekking begraafplaatsen helder en in uitvoering.			
Jaardoel 2023	Resultaat	Voortgang	Toelichting
Mogelijkheden in beeld brengen voor het verbeteren v/d kostendekkendheid en aangeven of deze haalbaar/realistisch zijn.	Goed overzicht van de mogelijkheden (incl. participatie) en advies en keuzes van de realistische/haalbare mogelijkheden.		Het overzicht van de mogelijkheden is eind 2023 gereed. Het onderzoek naar de kostendekkendheid voeren we gelijktijdig uit met de actualisatie van het Beleids- en beheerplan begraafplaatsen De uitkomsten van het onderzoek en de actualisatie van het beleids- en beheerplan leggen we tegelijkertijd voor aan de raad. Vaststelling door raad 2e kwartaal 2024.

4-jaar doel			
We werken aan wettelijke milieutaken en verduurzaming om: in 2030 55% minder CO2 uitstoot te hebben, om kwetsbare locaties tijdens weersextremen te herkennen/beschermen en een circulaire economie in 2050			
Jaardoel 2023	Resultaat	Voortgang	Toelichting
We werken aan verduurzaming om zo in 2030 55% minder CO2 uitstoot te hebben en uiteindelijk energieneutraal te zijn in 2050; evenveel energie (lokaal) duurzaam opwekken als we lokaal aan energie gebruiken.	Eind 2023 beschikt West Betuwe over een lokaal projectplan isoleren.		In samenwerking met het Energieloket is gewerkt aan een plan voor de lokale aanpak Isoleren met subsidiemogelijkheden voor eigenaren/bewoners van koophuizen in West Betuwe (mits voldaan aan een aantal voorwaarden, waaronder een WOZ waarde lager dan 393.000 euro). Vanaf vierde kwartaal 2023 start het Energieloket met de uitvoering van de lokale aanpak.
	In 2023 behalen we een toename van 10% bekendheid Energieloket West Betuwe ten opzichte van 2022.		Voor 2023 maken we weer gebruik van de basisdienstverlening van het Energieloket en is er één dagdeel in de week openstelling in De Knop, het Centrum voor Duurzaamheid aan de Rijkstraatweg 19 in Geldermalsen.

We werken aan voldoende basiskennis om samen met inwoners en bedrijven kwetsbare locaties tijdens weersextremen (droogte, hitte, overstromingen en wateroverlast) te beschermen.	Eind 2023 beschikt West Betuwe over een gemeente dekkend overzicht met alle vitale en kwetsbare objecten.		Op basis van de huidige uitgevoerde stresstesten (eigen, regionale, nationale en waterschapskaarten) kan op objectniveau nu al individueel geadviseerd worden. Het op te stellen overzicht meer moet inzicht gaan geven op risicovollere objecten, infrastructuren en vitale functies. Deze aanvulling op de huidige kaarten wordt dit jaar niet gerealiseerd. We halen dit niet omdat we voor deze gegevens deels afhankelijk zijn van externen en regionale ontwikkelingen.
	Eind 2023 beschikt West Betuwe over een kansen- en risicokaart nieuwbouw.		Op dit moment wordt vanuit een oogpunt van ruimtelijke ontwikkeling gewerkt aan kansenkaarten per kern. Hierin worden ook de klimaatkaart gegevens van bodem, grondwater en stroombaankaarten meegenomen. Hierdoor ontstaat een integrale kansenkaart voor ruimtelijke ontwikkelingen/nieuwbouw. Daarom wordt vooralsnog er niet voor gekozen om een afzonderlijke kansen- en risicokaart voor klimaat op te stellen. De doorlooptijd van de opstelling van deze kansenkaarten neemt meer tijd in beslag.
We werken toe naar circulaire uitvoering publieke taken.	Eind 2023 bevat het inkoop en aanbestedingsbeleid circulaire bouwregels.		De notitie inkoopstrategieën voor de productgroepen Grond-, Weg- en Waterbouw en Vastgoed gemeente West Betuwe wordt in het vierde kwartaal van 2023 door de directie vastgesteld. In deze notitie is een drietal pijlers opgenomen waaronder de Pijler 1. Duurzaamheidsambities waarmaken. De circulaire bouwregels zijn hierin opgenomen.

	In 2023 komen we tot een plan voor het verminderen van restafval tot 30 kilogram per huishouden in 2025.		In het kader van de landelijke doelstellingen om in 2025 30 kilo restafval per persoon per jaar te produceren, is er een Regionale Visie Afval en Grondstoffen opgesteld, met de ambities en doelstellingen van de gemeenten van regio Rivierenland op het gebied van afval- en grondstoffenbeheer. In het AB van 7 juli 2022 is besloten het bijbehorende regionale beleidsplan VANG, versie 17 juli 2017, te verlengen tot en met 2024. Dit jaar wordt er gewerkt aan een nieuw plan voor de toekomst. In het kader van de landelijke doelstellingen om in 2025 30 kilo restafval per persoon per jaar te produceren, is er een Regionale Visie Afval en Grondstoffen opgesteld, met de ambities en doelstellingen van de gemeenten van regio Rivierenland op het gebied van afval- en grondstoffenbeheer. In het AB van 7 juli 2022 is besloten het bijbehorende regionale beleidsplan VANG, versie 17 juli 2017, te verlengen tot en met 2024. Dit jaar wordt er gewerkt aan een nieuw plan voor de toekomst.
We bewaken milieukwaliteit.	In 2023 wordt in nauwe samenspraak en op initiatief van de eigenaar van de golfbaan een afspraak gemaakt over de definitieve aanpak voor een structurele oplossing van de sanering Golfbaan Spijk.		Er heeft in 2022 een verkenningstraject plaatsgevonden met de stakeholders en daaruit is een lange termijnperspectief gekomen. Tevens is er nadrukkelijk vertrouwen gekweekt met de initiatiefnemers The Dutch en van de zonneweide. Er worden nu afspraken gemaakt over invulling van het gebied en nieuwe samenwerkingspartners voor de uitvoering.
	In 2023 borgen we de wettelijke milieutaken in het werkprogramma van de Omgevingsdienst Rivierenland (ODR).		Het VTH uitvoeringsprogramma milieu voor 2023 is opgesteld en in het werkprogramma ODR 2023 verwerkt. Het werkprogramma is vastgesteld en de realisatie verloopt conform schema.

Programma 9 Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke vernieuwing

4-jaar doel			
Versnelling van de woningbouw.			
Jaardoel 2023	Resultaat	Voortgang	Toelichting
We zorgen voor de realisatie van minimaal 220 nieuwe woningen in 2023, als onderdeel van het langetermijn doel van realisatie van 2600 woningen in 2030.	Het aantal gerealiseerde woningen per jaar.		Op 9 mei 2023 praatten we u tijdens een beeldvormende avond bij over wonen en de woningbouwplannen in onze gemeente.
We bevorderen dat in 2023 inwoners meer kansen hebben op een passende woning in de eigen kern.	Evenwichtige spreiding van woningbouw over de verschillende kernen.		Voor bijna alle kernen hebben we woningbouwverzoeken ontvangen. Daarnaast lopen er een aantal CPO projecten onder andere in Buurmalsen en Asperen. We werken aan regelgeving met betrekking tot bijvoorbeeld zelfbewoningsplicht bij nieuwbouwwoningen.
We vergroten het aandeel sociale woningen in de woningbouw per jaar.	Percentage sociale woningen als onderdeel van de totale woningbouw en woningvoorraad.		In de Woondeal Rivierenland is opgenomen dat we vanaf het moment van sluiten van de woondeal (maart 2023) tot en met 2030 616 sociale huurwoningen gaan opleveren, waarvan naar verwachting 587 door onze corporaties. In 2023 hebben we met de corporaties besproken hoe we dit gezamenlijk gaan doen en hoe we dit kunnen vastleggen.

We stellen een aanjaagteam in voor versnelling, samenwerking en lobby met betrekking tot de woningbouw.	Oplevering van minimaal 2 projecten flexwoningen.		Met betrekking tot de 2 projecten waar we flexwoningen willen realiseren is met de corporaties gesproken over de onderliggende grondprijs voor de locaties. Dit is inmiddels afgerond. Door de langere levertijden worden de woningen naar verwachting in 2024 opgeleverd. Met ondersteuning vanuit het Expertteam Woningbouw van het RVO wordt in zijn algemeenheid gewerkt aan versnelling van de woningbouw waaronder de activiteiten voor het interne aanjaagteam. Dit wordt uitgewerkt in het Programma Wonen.
	Realisatie tijdelijke vormen van huisvesting voor diverse groepen spoedzoekers.		Voor diverse groepen (starters, spoedzoekers, arbeidsmigranten en statushouders) wordt gewerkt aan het mogelijk maken van verschillende vormen van tijdelijke en flexibele huisvesting, bijv. tiny houses en microwoningen. Het programmaplan wonen wordt opgesteld en zal in het derde kwartaal worden afgerond. Het opstellen van de woonzorgvisie ligt op schema en is eind 2023 gereed voor bestuurlijke behandeling.

4-jaar doel

We implementeren de Omgevingswet.

Jaardoel 2023	Resultaat	Voortgang	Toelichting
We stellen het eerste wijzigingsbesluit Omgevingsplan op en brengen dat ter vaststelling in procedure.	In procedure gebracht Omgevingsplan.		Het tweede concept Omgevingsplan is opgeleverd, maar vraagt nog een behoorlijke aanpassing voor het klaar is om in procedure te brengen. Dit is meer werk dan op voorhand kon worden ingeschat. De beschikbare ambtelijke capaciteit wordt nu ingezet om primaire processen op orde te brengen voor inwerkingtreding van de Omgevingswet per 1 januari 2024. Het Omgevingsplan is hier geen onderdeel van omdat een ruime termijn na 2024 geldt om het Omgevingsplan vast te stellen.

We werken met de intake- en omgevingstafel voor de behandeling van ruimtelijke initiatieven.	Aantal initiatieven op de omgevingstafel.		De omgevingstafels zijn ingesteld en de interne werkprocessen zijn hierop aangepast. De externe communicatie is kleinschalig met direct betrokkenen opgepakt en wordt grootschaliger meegenomen bij de algemene communicatie over de inwerkingtreding van de Omgevingswet.
We stellen voor 7 kernen een ruimtelijke kansenkaart op.	Aantal ter vaststelling aan de raad aangeboden ruimtelijke kansenkaarten.		Voor de kansenkaart Deil (pilotproject) is in het eerste kwartaal een participatietraject gestart. Voor Hellow, Heukelum, Tricht, Haaften en Spijk is gestart met de voorbereiding van een kansenkaart.
We bereiden het zelf gaan verlenen van vergunningen bouwen voor en we onderzoeken het ook terughalen en zelf uitvoeren van de toezicht- en handhavingstaken.	Plan van aanpak voor implementatie van de vergunningtaken.		Per 1 oktober 2020 is een kwartiermaker aangesteld. Een plan van aanpak voor de voorbereiding op het terughalen van vergunningtaken is opgesteld en reeds vastgesteld door de stuurgroep VTH. Het college van B&W is hierover geïnformeerd. Een kaderstellend onderzoek is gestart om de wijze waarop vergunningtaken worden teruggehaald en geïmplementeerd, de voorwaarden en consequenties voor implementatie en uittreding inzichtelijk te maken. Het onderzoeksrapport wordt in december opgeleverd. College, raad en OR worden meegenomen in het proces en de impact ervan. Op 16 mei heeft een eerste beeldvormende raadsvergadering plaatsgevonden over de VTH-taken. Op 7 november vindt een tweede beeldvormende raadsvergadering plaats. Besluitvorming vindt plaats in 2024.
	Besluitvorming over het terughalen van de toezicht- en handhavingstaken.		Onderzoek wordt uitgevoerd in 2024. Dit is na afronding van het kaderstellend onderzoek naar de implementatie van vergunningverlening. De stuurgroep VTH is akkoord. Het college van B&W is hierover geïnformeerd.

Programma 10 Financiering en Algemene dekkingsmiddelen

4-jaar doel			
De financiële sturing door bestuur en organisatie is versterkt.			
Jaardoel 2023	Resultaat	Voortgang	Toelichting
We willen een programma indeling die de sturing op de voor West Betuwe belangrijke thema's en opgaven ondersteunt.	Vastgestelde programma indeling voor de begrotingen vanaf 2024.		Het onderzoek is afgerond en de gemeenteraad heeft de nieuwe programma indeling in zijn vergadering van april 2023 vastgesteld.
We zorgen voor een meerjarig financieel sluitende begroting.	We hebben voor concrete projecten/opgaven de mogelijkheden voor subsidiëring benut.		We hebben voor een aantal projecten subsidies aangevraagd of de voorbereidingen hiervan in gang gezet. We hebben inmiddels meer dan 5,5 miljoen euro aan subsidies toegekend gekregen voor een tiental aanvragen. Verder zijn er recent vijf subsidieaanvragen gedaan met een waarde van 677.000 euro. Tenslotte zijn er een vijftal aanvragen in voorbereiding met een geschatte waarde van 2,5 miljoen euro.
	We hebben een inschatting van de mogelijkheden voor en financiële omvang van subsidiëring voor concrete projecten/opgaven.		Met ondersteuning van een subsidiebureau voerden we een subsidiescan uit. Op basis van een afwegingenkader selecteerden we een aantal interessante projecten waarvoor we subsidies aanvragen.
	Onze sturing op opbrengsten en kosten is verbeterd.		Het proces van de jaarrekening 2022 heeft inzicht gegeven welke financiële processen bijsturing behoeven. Dit gaat vooral om een tussentijdse vooruitblik op de grondexploitaties en de kapitaallasten. In 2023 sturen we hierop bij. De uitkomsten hiervan zijn in deze 2de bestuursrapportage verwerkt.

	Onze sturing op opbrengsten en kosten in het sociaal domein is verbeterd.		Per kwartaal monitoren we de uitgaven en inkomsten in het sociaal domein met behulp van een nieuw dashboard. Doordat de huidige contracten met de zorgaanbieders zijn verlengd hebben we nog onvoldoende grip op de tijdige facturering door alle zorgaanbieders. In het derde kwartaal startten we een project om meer financieel evenwicht in het sociaal domein te realiseren.
De actualiteit en betrouwbaarheid van onze financieel administratieve processen is in 2023 verbeterd.	We hebben in 2023 (over 2022) een definitieve controleverklaring uiterlijk op het moment dat de gemeenteraad de jaarstukken 2022 vaststelt.		Het controleproces voor de jaarrekening 2022 verliep succesvol. De raad stelde in juni de jaarrekening 2022 vast. De controleverklaring maakte hier onderdeel van uit.
	De rechtmatigheidsfouten blijven binnen de tolerantiegrenzen.		De rechtmatigheidsfouten bleven in 2022 binnen de tolerantiegrenzen. We ontvingen derhalve een goed keurende verklaring. We zijn volop bezig met de voorbereidingen voor de rechtmatigheidsverantwoording over 2023.
	We zorgen dat er in 2023 concrete verbeteringen in de administratieve processen worden gerealiseerd.		Stap voor stap realiseren we de verbeteringen uit het ontwikkelplan voor de administratieve processen. Hierdoor versterken we samen met BWB het functioneren van de financiële afdeling van BWB en het samenspel met medewerkers van West Betuwe. Binnen onze organisatie gaven we een training voor budgethouders en -beheerders uit.
De actualiteit en betrouwbaarheid van onze financieel administratieve processen wordt ook voor de langere termijn geborgd.	Er is een nieuwe ontwikkelplan vastgesteld voor het verbeteren van de administratieve processen dat de kwaliteit op langere termijn borgt.		Naar aanleiding van een onderzoek door een extern bureau is begin 2023 besloten om de financieel administratieve processen ook in de toekomst door Bedrijfsvoeringorganisatie West Betuwe (BWB) uit te laten voeren. De aanbevelingen die onderdeel uitmaakten van dit onderzoek zijn door BWB meegenomen in een aangescherpt ontwikkelplan. De uitvoering van dit plan loopt.

4-jaar doel

De inrichting van onze begroting en financiële systemen zorgt voor optimale mogelijkheden om de leefbaarheid van onze kernen te versterken.

Jaardoel 2023	Resultaat	Voortgang	Toelichting
We richten onze begroting en financiële systemen voor zo ver mogelijk en wenselijk kerngericht in.	We hebben door middel van een aantal pilots ervaring opgedaan met kerngericht begroten.		Het kerngericht begroten voeren we in vanaf de begroting 2024. In 2024 gaan we ervaring opdoen met pilots.

2. Financiële hoofdlijnen

Deze bestuursrapportage is het vierde P&C-product van het begrotingsjaar 2023. De rapportage geeft inzicht in de uitvoering van de begroting 2023 bij ongewijzigd beleid, er worden dus geen beleidsmatige keuzes in voorgesteld. De rapportage geeft de onvermijdelijke mee- en tegenvallers weer die zich voordoen of worden voorzien bij het uitvoeren van het door de gemeenteraad vastgestelde beleid.

Wanneer de gemeenteraad de begroting vaststelt, wordt daarmee formele goedkeuring gegeven tot het doen van uitgaven in het eerste jaar. Met de vaststelling van de Programmabegroting 2023 is dus goedkeuring gegeven tot het doen van uitgaven in 2023.

De budgettaire gevolgen van deze rapportage zijn bepalend voor de financiële ruimte die het college en de gemeenteraad hebben om het coalitieakkoord uit te voeren. Uiteraard betekent dit niet dat niet scherp is gekeken of de ingediende afwijkingen daadwerkelijk onvermijdelijk zijn. In geval van tegenvallers is het mogelijk om richting het einde van het jaar bij te sturen. Het college heeft met inachtneming van de begrotingsregels getracht zoveel mogelijk knelpunten in de uitvoering op te vangen; alleen de onvermijdelijke tegenvallers die niet kunnen worden gecompenseerd of waarvan nog niet zeker is of deze kunnen worden gecompenseerd zijn opgenomen in deze rapportage.

Het financiële beeld

Bijdragen van het Rijk zijn goed voor ongeveer zestig procent van de totale inkomsten van de gemeente.

Vanaf 2026 wordt het gemeentefonds niet langer via de normeringssystematiek 'samen de trap op en samen de trap af' geïndexeerd. Er wordt alleen een accres voor loon- en prijsontwikkelingen (LPO) verstrekt, geen volume accres. Het huidige LPO accres wordt, net als de jaren tot en met 2025, vanaf 2026 bijgesteld op basis van de jaarlijkse loon- en prijsontwikkeling zoals door CPB geraamd wordt. In de Voorjaarsnota 2023 is door het kabinet besloten om het gemeentefonds voor de volume ontwikkeling vanaf 2027 te indexeren op basis van de ontwikkeling van het bruto binnenlands product. De nieuwe financieringssystematiek houdt in dat het gemeentefonds vanaf 2027 wordt geïndexeerd op basis van de ontwikkeling van het bruto binnenlands product.

In onderstaande tabel zijn de ontwikkelingen ten opzichte van de vastgestelde begroting 2023 opgenomen die volgen uit deze rapportage. Bij de eerste bestuursrapportage 2023 was het saldo 1,3 miljoen euro negatief. De tweede bestuursrapportage 2023 laat voor ongeveer 0,8 miljoen euro meevallers zien, waardoor het verwachte resultaat 2023 ongeveer 0,5 miljoen euro negatief bedraagt.

Effect op begrotingsjaar	Saldo 2023
Mee- en tegenvallers Gemeenschappelijke regelingen	-277
mee- en tegenvallers indexaties	0
Mee- en tegenvallers Programma 1-10	1.105
Totaal saldo 2e bestuursrapportage	829
Saldo eerste bestuursrapportage 2023	-1.291
Totaal saldo na 2e bestuursrapportage 2023	-463

Mee- en tegenvallers

Op basis van nieuwe inzichten, externe factoren of de uitvoering over de eerste acht maanden van dit jaar is het nodig om de begroting bij te stellen om het door de gemeenteraad vastgestelde beleid uit te kunnen voeren. Uiteraard is in het geval van tegenvallers scherp gekeken of sprake is van een onvermijdelijke tegenvaller of dat met inachtneming van de begrotingsregels een oplossing kan worden gevonden binnen de beschikbare budgetten.

We hebben de mee- en tegenvallers onderverdeeld in drie categorieën:

- Gemeenschappelijke regelingen: verwerking van de resultaten van de jaarrekeningen 2022 en bestuursrapportages 2023
- Indexaties: prijsstijgingen energie, bouwkosten, maar ook CAO-verhogingen, inflatie e.d.
- Overig: dit betreft de mee- en tegenvallers per programma.

Daar waar het gaat om substantiële afwijkingen (minimaal 25.000 euro op programmaonderdeelniveau, conform artikel 6 van de Financiële verordening West Betuwe) worden deze toegelicht in hoofdstuk 3. In hoofdstuk 3.11 staan de budget neutrale aanpassingen.

Ontwikkelingen

Kosten Jeugd en WMO

In de eerste bestuursrapportage 2023 stelden we de budgetten voor Wmo en Jeugdzorg met een bedrag van 586.000 euro bij voor de geconstateerde prijsstijgingen 2023. Na de eerste bestuursrapportage 2023 bedraagt het totale budget ruim 23 miljoen euro. Voor de tweede bestuursrapportage 2023 berekenden we de verwachte uitgaven over 2023. Op basis van deze doorrekening verwachten wij geen overschrijding van het budget voor 2023. Eventuele overschotten voegen we aan het einde van het jaar toe aan de Bestemmingsreserve Sociaal domein.

Bestuursrapportage Werkzaam

De bestuursrapportage van Werkzaam laat extra lasten zien van in totaal ruim 1 miljoen euro. Er is op 26 september een zienswijze door de raad vastgesteld. Een deel van deze extra lasten krijgen we gecompenseerd door hogere rijksbijdragen. Deze worden bekend gemaakt bij de septembercirculaire 2023. Daarnaast wordt het definitieve BUIG-budget in oktober 2023 bekend. Op dit moment weten we dus nog niet wat de exacte financiële consequenties zijn voor Werkzaam totaal en voor onze bijdrage in het bijzonder. We verwerken de financiële consequenties in de decemberwijziging 2023.

Grondexploitaties

De grondexploitaties zijn bij het MPG 2023 (jaarrekening 2022) geactualiseerd. Voor de uitgangspunten en parameters is rekening gehouden met het gemiddeld advies van Metafoor Outlook grondexploitatie 2023. Recentelijk is het kwartaalbericht grondexploitaties van het tweede kwartaal 2023 van Metafoor verschenen. De prijzen lijken te stabiliseren en de gehanteerde percentages houden redelijk stand. De verwachting is dat de rente voor de komende jaren hoger is dan nu meegenomen in de grondexploitaties. Op basis van een eerste interne berekening zien we dat de rente over 2023 naar verwachting 0,73% (in plaats van 1,5% bij MPG 2023) zal zijn. Vanaf 2024-2027 komt de nieuwe berekening uit op 2%, hetgeen hoger is dan het toegerekende percentage van 1,5-1,7% in het MPG 2023. Dit heeft met name effect op complexen met hogere boekwaarden en een langere doorlooptijd zoals De Plantage, Hondsgemet-Noord, Slingerbos en Molenblok.

In de risico-reservering (paragraaf weerstandsvermogen) bij de jaarrekening 2022 is rekening gehouden met mogelijke prijs-, kosten- en rentestijgingen en ook langere doorlooptijden. Bij de aanstaande herziening van de grondexploitaties per 1-1-2024 (MPG 2024) worden de parameters opnieuw bepaald en vervolgens meegenomen in de actualisaties.

3. Toelichting op de afwijkingen

Gemeenschappelijke regelingen

Bedragen x 1.000 euro

Effect op begrotingsjaar	Saldo 2023
1. Gemeenschappelijke regelingen	
Jaarrekening 2022 - Regionaal Archief Rivierenland (RAR)	23
Jaarrekening 2022 - Werkzaak Rivierenland	273
Jaarrekening 2022 - Omgevingsdienst Rivierenland (ODR)	91
Jaarrekening 2022 - Belastingssamenwerking Rivierenland (BSR)	21
Jaarrekening 2022 - Regio Rivierenland	5
Werkprogramma 2023 - Omgevingsdienst Rivierenland (ODR)	-374
Bestuursrapportage 2023 - Belastingssamenwerking Rivierenland (BSR)	-202
Voortgangsrapportage 2023 - Bedrijfsvoeringsorganisatie West-Betuwe (BWB)	-114
Totaal GR-en	-277

1. Gemeenschappelijke regelingen

Jaarresultaten

Regionaal Archief Rivierenland (RAR)

De jaarrekening 2022 sloot af met een positief resultaat van 179.617 euro. Hiervan is een bedrag van 75.000 euro toegevoegd aan een bestemmingsreserve voor de realisatie van de nieuwe website. Het restant van 104.617 euro wordt uitgekeerd aan de deelnemende gemeenten. Het incidentele voordeel voor de gemeente West Betuwe door deze uitkering bedraagt 23.515 euro.

Werkzaam Rivierenland

De jaarrekening 2022 sloot af met een positief resultaat van 1.574.800 euro. Dit resultaat wordt uitgekeerd aan de deelnemende gemeenten. Het incidentele voordeel voor West Betuwe door deze uitkering bedraagt 272.700 euro.

Omgevingsdienst Rivierenland (ODR)

De jaarrekening 2022 sloot af met een positief resultaat van 433.514 euro. Dit resultaat wordt uitgekeerd aan de deelnemende gemeenten. Het incidentele voordeel voor West Betuwe door deze uitkering bedraagt 90.756 euro

Belastingsamenwerking Rivierenland (BSR)

De jaarrekening van de BSR sloot af met een positief saldo. Dit bedraagt voor West Betuwe 21.000 euro.

Regio Rivierenland

De jaarrekening 2022 sloot af met een positief resultaat van 535.000 euro (inclusief contractgestuurde dienstverlening). Hiervan is een bedrag van 76.000 euro bestemd voor de dekking van de uitvoeringskosten Regio Deal en de kosten van zwangerschapsverlof. Het overige deel wordt uitgekeerd aan de deelnemende gemeenten. Het incidentele voordeel voor West Betuwe door deze uitkering bedraagt 5.384 euro.

Werkprogramma 2023 Omgevingsdienst Rivierenland (ODR)

De bijdrage aan de ODR zal naar verwachting 374.000 euro hoger uitvallen. Dit wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door hogere inzet op toezicht en handhaving Golfbaan 152.000 euro, Dijkversterking 60.000 euro en Veiligheidsbeleid (ondermijning) 16.000 euro en bouw 146.000 euro. Bij de Dijkversterking zien we veel vergunningaanvragen en meldingen grondverzet, deze laatste vragen met name voor het dijkvak GOWA ook extra toezicht. Bij bouw zien we een grotere toename in het aantal aanvragen van kleine bouwplannen. Het aantal aanvragen voor grotere bouwplannen stagneert. Relatief gezien kosten kleine plannen meer inzet.

Bestuursrapportage Belastingsamenwerking Rivierenland (BSR)

De bijdrage voor 2023 voor de BSR stijgt met ruim 25% in 2023. Dit komt door de hogere proceskostenvergoedingen en extra uitvoeringskosten ten behoeve van de WOZ-bezwaren. Daarnaast is er een kostenstijging als gevolg van cao-afspraken en door leveranciers doorberekende indexaties.

Voortgangsrapportage Bedrijfsvoeringsorganisatie West-Betuwe (BWB)

Via de voortgangsrapportage 2023 heeft BWB incidenteel extra geld gevraagd voor de doorontwikkeling van de organisatie tot een robuuste uitvoeringsorganisatie. Deze kosten zijn noodzakelijk voor een goede dienstverlening. Daarnaast is het nodig om de formatie van de verbijzonderde interne controlefunctie structureel uit te breiden voor een goede implementatie van de rechtmatigheidsverantwoording. Het aandeel van West Betuwe in deze meerkosten is in 2023 een bedrag van 113.964 euro.

Indexaties

Bedragen x 1.000 euro

Effect op begrotingsjaar	Saldo 2023
Indexaties	
1. Energielasten	-640
2. Omgevingsdienst Rivierenland	-175
3. Vergoeding beheer en onderhoud sportvelden	-20
4. Dienstverleningsovereenkomst Wmo/jeugd Regio Rivierenland	-60
5. Bedrijfsvoeringsorganisatie West-Betuwe (BWB)	-259
Stelpost Prijsstijgingen	1.154
Totaal indexaties	0

De volgende mutaties brengen we ten laste van de stelpost Prijsstijgingen.

1. Energielasten

In de eerste bestuursrapportage 2022 zijn de energielasten voor 2022 en 2023 aangepast in verband met de gestegen prijzen. Toen werd voor elektra uitgegaan van een leveringstarief (exclusief btw en energiebelastingen) per kWh van 15 cent voor 2022 en 14 cent voor 2023. En voor gas van 59 cent per m3 voor 2022 en 54 cent voor 2023. In werkelijkheid is de situatie voor 2023 nog verder verslechterd en bedragen de tarieven voor elektra en gas respectievelijk 41 cent en 1,45 euro. Voor 2023 is er sprake van een stijging van de lasten met 594.000 euro. Daarnaast is er sprake van een afrekening over voorgaande jaren van 46.000 euro.

Voor 2024 wordt nu voor elektra een leveringstarief van 20 cent verwacht en voor gas van 71 cent. De actualisatie voor 2024 betrekken we bij de eerste bestuursrapportage 2024.

2. Omgevingsdienst Rivierenland

In de begroting 2023 van de ODR is nog geen rekening gehouden met de hoge loonkosten als gevolg de afgesloten CAO. Daar tegenover staat dat er binnen de lopende begroting van de ODR ruimte is ontstaan. Er is sprake van voordelen op de lumpsum complexe bedrijven, reiskosten, budget personele regelingen, ict ontwikkelbudget en ontvangen rente. In de Bestuursrapportage van de ODR is een extra bijdrage voor onze gemeente opgenomen van 175.000 euro.

3. Vergoeding beheer en onderhoud sportvelden

Onlangs zijn de vergoedingen beheer en onderhoud sportvelden betaald. Deze vergoedingen zijn overeenkomstig de afgesloten overeenkomsten met de sportverenigingen geïndexeerd met in totaal 20.000 euro.

4. Dienstverleningsovereenkomst Wmo/jeugd Regio Rivierenland

Het college heeft besloten om per 1 juli een nieuwe dienstverleningsovereenkomst Wmo/jeugd met de Regio Rivierenland aan te gaan. De extra kosten bedragen 60.000 euro in 2023.

5. Bedrijfsvoeringsorganisatie West-Betuwe (BWB)

In de begroting 2023 van de Bedrijfsvoeringsorganisatie West-Betuwe is nog geen rekening gehouden met de hoge loonkosten als gevolg van de afgesloten CAO en andere prijsstijgingen als gevolg van de hoge inflatie. Dit resulteert in een extra bijdrage van ruim 259.000 euro.

Overige mee- en tegenvallers

Programma 1 Bestuur en Ondersteuning

Bedragen x 1.000 euro

<i>Effect op begrotingsjaar</i>	Saldo 2023
1. Verkiezingen	-140
2. Medische advisering	-40
3. Werving en selectie	-50
4. Griffie	-236
5. Ziektevervangning	-218
6. Overige kleine verschillen	-17
Totaal programma	-701

1. Verkiezingen

De Tweede Kamerverkiezingen op woensdag 22 november 2023 waren op voorhand niet voorzien en in de begroting geraamd. In maart 2023 waren er ook (reguliere) verkiezingen. Daarom is er extra budget nodig. En is er een incidenteel nadeel te verwachten van 140.000 euro. Het Rijk vergoedt deze extra verkiezingen niet.

2. Medische advisering

Per 1 januari 2023 is de nieuwe ARBO dienst gestart (aansluiting bij een ARBO dienst is wettelijk verplicht). De ARBO dienst zorgt voor een kwalitatieve goede ondersteuning en advisering aan de werkgever op het gebied van ziekteverzuim, arbeidsomstandigheden en begeleiding aan het personeel. In het kader van de (Verzuim)Wet Verbetering Poortwachter zijn arbeidsdeskundige onderzoeken en 2e spoor trajecten (herplaatsingsonderzoek) noodzakelijk. Het doel is verzuim zo laag mogelijk te houden en zieke medewerkers zo snel mogelijk te re-integreren. De verwachting is een eenmalige overschrijding van 40.000 euro

3. Werving en selectie

Een krappe arbeidsmarkt heeft tot gevolg dat we meer inspanning moeten leveren om aan goed gekwalificeerd personeel te komen. Ook zorgt een krappe arbeidsmarkt ervoor dat een hogere uitstroom van personeel praktijk is. Om hierop te anticiperen is een team flexibele kern bestaande uit vaste medewerkers opgezet. Het inrichten van dit team heeft qua arbeidsmarktcampagne een groot beslag gelegd op capaciteit en kosten. Deelname aan de Carrièrebeurs heeft geleid tot het succesvol invullen van meerdere vacatures. Ook ondersteuning door extra expertise bij het benutten van social media levert een bijdrage aan de naamsbekendheid als werkgever. Dit alles heeft geleid tot fors hogere kosten op het gebied van Werving. De verwachting is een eenmalige overschrijding van 50.000 euro.

4. Griffie

In 2023 zijn er extra kosten voor de griffie. Dit komt door inhuur vanwege langdurige ziekte, openstaande vacatures en zwangerschapsverlof. Daarnaast heeft de werkgeverscommissie besloten dat per 1 september 2022 de formatie van de Griffie is uitgebreid. De kosten hiervan (41.000 euro) zijn nog niet structureel verwerkt in de begroting 2023 en verder. In de begroting 2024 verwerken we deze uitbreiding ook. In totaal verwachten we een overschrijding van 236.000 euro.

5. Ziektevervanging

Het ziekteverzuimpercentage bedraagt op dit moment 6 procent. Van dit percentage betreft meer dan de helft middellang of lang verzuim. Voor structurele afwezigheid was een budget beschikbaar van 51.828 euro. We gaan dit bedrag inzetten voor vitaliteitsbeleid om hierdoor het ziekteverzuim terug te dringen. Binnen andere budgetten is beperkt ruimte beschikbaar voor de noodzakelijke ziektevervanging. Voorgesteld wordt het bestaande budget incidenteel met 218.000 euro op te hogen.

6. Overige mee- en tegenvallers (< 25.000 euro)

Dit betreft kosten voor ondersteuning portefeuillehoudersoverleg Ruimte van de Regio Rivierenland (17.000 euro).

Programma 2 Veiligheid

Geen financiële afwijkingen.

Programma 3 Verkeer en vervoer

Bedragen x 1.000 euro

Effect op begrotingsjaar	Saldo 2023
1. Vrijval voorziening Zwerfafval	112
2. Oliesporen en schade	-50
3. Bijdrage mobiliteitsagenda verkeer	30
4. Digitaal parkeervergunningensysteem	-35
Totaal programma	57

1. Vrijval voorziening Zwerfafval

In de afgelopen jaren is er geld ontvangen voor de aanpak van zwerfafval en toegevoegd aan de voorziening Zwerfafval, dat gelabeld is volgens de Nedvang/Raamovereenkomst. Aangezien deze regeling is beëindigd en er een afsluitende verantwoording is opgesteld, is er geen vereiste meer om een aparte voorziening hiervoor in stand te houden. Er is geen terugbetalingsverplichting. Daarom valt het resterende saldo van 112.000 euro vrij ten gunste van het resultaat.

2. Oliesporen en aanrijding schade brugleuning

In het budget is rekening gehouden met 2 á 3 oliesporen per jaar, maar in 2023 waren het er aanzienlijk meer dan gebruikelijk. De in totaal 8 oliesporen zijn gereinigd door een gespecialiseerde aannemer.

Na het verbod op lachgasflessen is er een substantiële toename van de dumping van deze flessen. Daarnaast zijn er diverse en meer dan gebruikelijke gedumpte olievaten opgehaald na een melding. De in totaal 100 gedumpte flessen en olievaten moesten afgevoerd worden door een gespecialiseerd bedrijf. In 2023 is er aan een 2-tal brugleuning schade ontstaan door een aanrijding met waarschijnlijk een vrachtwagen. Hierdoor is er substantiële schade ontstaan die i.v.m. de veiligheid uiteraard spoedig hersteld moest worden. In geen van bovenstaande gevallen hebben we de schade op de veroorzaker kunnen verhalen.

Oliesporen	7.500 euro
Lachgasflessen / olievaten	12.500 euro
<u>Brugleuning</u>	<u>30.000 euro</u>
<i>Totaal</i>	<i>50.000 euro</i>

3. Bijdrage mobiliteitsagenda verkeer

De mobiliteitsagenda 2018-2022 vanuit de Regio Rivierenland is afgerond. Het restant wordt verdeeld naar rato en teruggeboekt naar de betrokken gemeenten. Voor West Betuwe betekent dit een eenmalig voordeel van ongeveer 30.000 euro. De reguliere budgetten zijn nodig voor de aankomende jaren voor de realisatie van de Mobiliteitsagenda 2023-2026.

4. Digitaal parkeervergunningensysteem

Samen met BWB en de gemeentes Tiel en Culemborg doen wij een onderzoek voor gezamenlijk inkopen van een digitaal parkeervergunningensysteem. Voor extra onderzoeken en inrichtingskosten voor het (solitaire) systeem is 35.000 euro extra benodigd. De exacte hoogte van de kosten zijn afhankelijk van de beslissing om gezamenlijk of alleen in te kopen. Dit geldt ook voor de periode 2023 of 2024. Structurele kosten voor het systeem zelf nemen wij mee bij de eerste bestuursrapportage 2024 en de perspectiefnota 2025.

Programma 4 Economie

Bedragen x 1.000 euro

Effect op begrotingsjaar	Saldo 2023
1. Rentetoevoeging verliesvoorziening Hondsgemet-Noord	64
2. Overige kleine verschillen	40
Totaal programma	104

1. Rentetoevoeging verliesvoorziening Hondsgemet-Noord

In de conceptversie van de jaarrekening 2022 was een verliesvoorziening getroffen voor de grondexploitatie Hondsgemet-Noord. In de definitieve versie was deze voorziening niet meer nodig en daarmee vervalt ook de verplichte jaarlijkse rentetoevoeging van 2 procent aan deze voorziening.

2. Overige mee- en tegenvallers (< 25.000 euro)

Het jaardoel duidelijkheid geven over het toestaan van nieuwe functies op bedrijventerreinen kan niet worden gerealiseerd, omdat het traject van de "Gelderse Puzzel" hogere prioriteit heeft gekregen. Hierdoor kan het budget afgeraamd worden met 20.000 euro.

Het budget voor het uitvoeringsprogramma Recreatie en Toerisme kan eenmalig verlaagd worden met 20.000 euro. We maken dit jaar minder kosten voor o.a. netwerkbijeenkomsten Recreatie en Toerisme en voor de klompenpaden.

Programma 5 Onderwijs

Geen financiële afwijkingen.

Programma 6 Sport, Cultuur en Recreatie

Bedragen x 1.000 euro

Effect op begrotingsjaar	Saldo 2023
1. Vervanging inventaris gymzaal Vuren	-70
2. Extra inzet onderhoud openbaar groen	-30
3. Boomveiligheidscontroles en snoeiwerkzaamheden	-44
4. Overige kleine verschillen	5
Totaal	-139

1. Vervanging inventaris gymzaal Vuren

In oktober 2023 is besloten om de gymzaal Vuren als crisis noodopvang te gebruiken voor 3 maanden. De noodzaak was hoog waardoor we snel moesten handelen en zijn de gymtoestellen van zowel de gemeente als van gymvereniging Odi door de gemeente verwijderd en opgeslagen.

Bij terugplaatsing is gebleken dat de gymtoestellen tijdens opslag zijn aangetast door vocht en schimmel, waardoor bijna alle gymtoestellen zijn afgekeurd.

Gymvereniging Odi heeft de gemeente aansprakelijk gesteld voor hun afgekeurde toestellen, 50.000 euro.

Het vervangen van de afgekeurde toestellen van de gemeente bedraagt 20.000 euro.

In totaal is dit een incidenteel tekort van 70.000 euro.

2. Extra inzet onderhoud openbaar groen als gevolg van weersomstandigheden

Door extreme weersomstandigheden dit jaar vallen de onderhoudskosten hoger uit. Als gevolg van de extreme droogte in het voorjaar heeft alle beplanting extra water nodig had om verdroging te voorkomen. Dit is veel meer geweest dan in de reguliere planning is opgenomen. Daarnaast heeft de warme bodem na het groeizame voorjaar en de vele regenval er toe geleid dat er een extreme groeisput heeft plaatsgevonden in en rond de zomervakantie. Hierdoor is er meer externe inzet en zijn er 3 extra maairondes benodigd. De totale extra kosten bedragen 30.000 euro (incidenteel).

3. Boomveiligheidscontroles en snoeiwerkzaamheden

Om te voldoen aan onze zorgplicht zijn we verplicht elk jaar een boomveiligheidscontrole (BVC) te houden. In het huidige beheerplan is hiervoor geen budget opgenomen. De BVC is dit jaar in het deelgebied uitgevoerd waar het meeste achterstallig onderhoud aan de orde was. Inclusief de hieruit voortvloeiende werkzaamheden is het niet meer mogelijk de kosten binnen de reguliere budgetten op te vangen. De kosten hiervoor bedragen 20.000 euro. Uiteraard worden deze kosten in het nieuwe beleidsplan wel meegenomen.

Doordat er zich een hoger risico voordeed als gevolg van de voorjaarsstorm en de droogte van de afgelopen jaren is er een extra veiligheidsinspectie en snoeironde ingezet. Deze kon niet opgevangen worden door eigen personeel in verband met een samenloop van werkzaamheden en personeelstekort. De meerkosten voor deze werkzaamheden bedragen 24.000 euro.

4. Overige mee- en tegenvallers (< 25.000 euro)

Dit betreft kosten (15.000 euro) voor onderhoud van een verouderde vrachtwagen (i.v.m. leveringsproblemen is deze nog niet vervangen). Het budget voor monumentenbeleid kan incidenteel met 20.000 euro verlaagd worden omdat het beroep dat monumenteneigenaren tot nu toe doen op de gemeentelijke subsidieregeling achterblijft op de beschikbare middelen.

Programma 7 Sociaal Domein en Volksgezondheid

Bedragen x 1.000 euro

Effect op begrotingsjaar	Saldo 2023
1. Energienoodfonds maatschappelijke organisaties	294
2. AVRES	-88
Totaal	206

1. Energienoodfonds maatschappelijke organisaties

Op 27 september 2022 heeft de raad de motie Energienoodfonds West Betuwe aangenomen. Om hier uitvoering aan te geven is (onder andere) de tijdelijke 'Subsidieregeling energiecompensatie maatschappelijke organisaties met accommodatie' opengesteld. Hierdoor hebben we maatschappelijke organisaties met een eigen accommodatie financieel ondersteund die in de problemen kwamen door de gestegen energielasten. Er is 300.000 euro beschikbaar gesteld vanuit de raad. Tegelijkertijd hebben we vanuit de provincie Gelderland een bijdrage (200.000 euro) gekregen voor deze taak. In totaal hebben we 500.000 euro. De subsidie van de provincie (van 200.000 euro) mogen we ook inzetten voor verduurzamingsmaatregelen die gedaan zijn in 2022 en 2023. Het bedrag van de provincie is volledig ingezet voor verduurzamingsmaatregelen en energiebesparingsmaatregelen. Een bedrag van 144.000 euro heeft betrekking op het jaar 2022. Het resterende gedeelte van 56.000 euro hebben we dit jaar uitgegeven. Omdat het boekjaar 2022 reeds is afgesloten valt dit bedrag nu vrij. Van de 300.000 euro die de raad beschikbaar heeft gesteld, geven we naar verwachting 150.000 euro uit in 2023, waardoor de overige 150.000 euro kan vrijvallen. In totaal valt er 294.000 euro vrij.

2. Avres

Bedrijfsvoeringskosten: In 2019 heeft de raad van de gemeente West Betuwe besloten om uit te treden uit de Gemeenschappelijke Regeling Avres. Avres voert nog voor een klein gedeelte de participatiewet uit voor inwoners van de gemeente West Betuwe (voorheen Lingewaal). Omdat de inwoners met een SW-indicatie die woonachtig zijn in de gemeente Lingewaal (West Betuwe) in de toekomst ook werkzaam zijn bij Avres, blijven we een bijdrage leveren. Dit bedrag is begroot op 185.000 euro. De werkelijke kosten voor dit jaar zijn 203.000 euro. Dit komt neer op een tekort van 18.000 euro. Vanaf 2024 volgt er een nieuwe samenwerkingsovereenkomst.

Omzetafname Avres: Er is een DVO opgesteld met Avres over de omzetafname bij Avres. Dit komt voort uit de fusie van West Betuwe. De voormalige gemeente Lingewaal is uit de GR Avres gestapt en de gemeente West Betuwe staat nog steeds garant voor een bepaalde omzetafname van diensten bij Avres. Als hier niet aan wordt voldaan, betaalt de gemeente West Betuwe bij om het tekort te dichten. Dat is voor 2023 een nadeel van 70.000 euro. In 2024 gaat een nieuwe samenwerkingsovereenkomst in.

Programma 8 Duurzaamheid en Milieu

Bedragen x 1.000 euro

<i>Effect op begrotingsjaar</i>	Saldo 2023
1. Opbrengst begrafenisrechten	-84
Totaal	-84

1. Opbrengst begrafenisrechten

De opbrengsten van de graf- en begraafrechten blijven achter ten opzichte van de prognose. Er zijn minder grafrechten uitgegeven, omdat er minder mensen zijn overleden, minder mensen kiezen voor begraven en omdat er minder grafrechten zijn verlengd. De verwachting is dat er dit jaar 84.000 euro minder inkomsten zijn.

Programma 9 Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke vernieuwing

Bedragen x 1.000 euro

Effect op begrotingsjaar	Saldo 2023
1. Leges omgevingsvergunningen	145
2. Terugbetalen subsidie Hart voor Vuren	-166
3. Overige kleine verschillen	-15
Totaal	-36

1. Leges omgevingsvergunningen

Het aantal aanvragen voor grotere bouwplannen stagneert. Relatief gezien kosten kleine plannen meer inzet. De verwachting is dat de kleinere bouwplannen in de tweede helft van 2023 extra legesinkomsten opbrengen van 145.000 euro.

2. Afhandeling subsidie Hart voor Vuren

De grondexploitatie van het project Hart voor Vuren is in de jaarrekening 2021/MPG 2022 afgesloten. De provincie Gelderland had een subsidie toezegging gedaan voor dit project van maximaal 500.000 euro. Eind 2022 heeft de gemeente de documenten (inclusief accountantscontrole) ten behoeve van de definitieve beschikking van de subsidie aan de provincie gestuurd. De provincie heeft in het tweede kwartaal de definitieve beschikking aan de gemeente gestuurd. Hieruit blijkt dat de gemeente maximaal 333.783 euro aan subsidie verkrijgt voor het project Hart voor Vuren. Dit betekent dat de gemeente een verlies moet nemen van 166.000 euro.

3. Overige mee- en tegenvallers (< 25.000 euro)

Dit betreft extra kosten voor beheer woonwagens (15.000 euro).

Kredietaanvraag Skaeve Huse

Voor Skaeve Huse zijn aan het bouw- en woonrijp maken van de locatie kosten verbonden. In 2020 is hiervoor een krediet door u beschikbaar gesteld. Vanwege de stijgende bouwkosten zijn de kosten verbonden aan het bouw- en woonrijp maken geactualiseerd naar prijspeil 2023. De kostenraming voor het bouw- en woonrijp maken komt nu uit op een totaalbedrag van 298.000 euro. Het beschikbare krediet bedraagt 122.000 euro. Voorgesteld wordt het investeringskrediet met 176.000 euro te verhogen. Dit leidt tot structurele extra lasten van 21.120 euro vanaf 2025. Dit verwerken we in de eerste begrotingswijziging 2024.

Programma 10 Financiering en Algemene dekkingsmiddelen

Bedragen x 1.000 euro

Effect op begrotingsjaar	Saldo 2023
1. Vrijval onvoorzien	100
2. Vrijval stelpost Areaalontwikkelingen	283
3. Algemene Uitkering en onroerende zaakbelastingen	185
4. Vrijval taakmutaties Algemene Uitkering	85
5. Huuropbrengsten gemeentelijke eigendommen	116
6. Kapitaallasten	664
7. Vrijval stelpost prijsstijgingen	263
Totaal	1.697

1. Vrijval Onvoorzien

Conform het BBV (Besluit Begroten en Verantwoorden) hebben we een post Onvoorzien. Het restantbudget op deze post (100.000 euro) valt vrij ten gunste van het begrotingssaldo.

2. Vrijval stelpost Areaaluitbreiding

Vanuit de algemene uitkering reserveren we jaarlijks een bedrag voor extra kosten als gevolg van areaaluitbreidingen. Deze stelpost hebben we in 2023 niet geheel nodig. Derhalve kan er in 2023 incidenteel 283.000 euro vrijvallen.

3. Algemene uitkering (septembercirculaire 2023) en OZB-opbrengsten

Bedragen x 1.000 euro

Effect op begrotingsjaar	Saldo 2023
Uitkeringsjaar 2021 (actualisatie maatstaven)	-8
Uitkeringsjaar 2022 (actualisatie maatstaven)	54
Uitkeringsjaar 2023 (Septembercirculaire 2023)	279
Uitkeringsjaar 2021 (definitieve vaststelling WOZ-capaciteit 2021)	-68
Uitkeringsjaar 2022 (actualisatie WOZ-capaciteit 2022)	-73
Totaal netto effect	185

Voor 2021 en 2022 zijn de maatstaven (exclusief WOZ-capaciteit) geactualiseerd en dit levert voor het jaar 2021 een nadeel op van 8.000 euro en voor 2022 een voordeel van 54.000 euro. De op Prinsjesdag verschenen Septembercirculaire 2023 levert voor 2023 een voordeel op van 279.000 euro. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de bijlage.

Nadelen zijn er te melden ten opzichte van de WOZ-capaciteit. Gemeenten krijgen minder geld uit het gemeentefonds als ze veel vermogen hebben om belastingen te heffen. Het vermogen bestaat uit de WOZ-waarde van onroerende zaken in de gemeente, berekend tegen een tarief dat voor alle gemeenten hetzelfde is. Van het CBS is onlangs het overzicht ontvangen van de definitieve WOZ-waarden voor 2021. Ten opzichte van de inschattingen bij de jaarrekening 2022 moeten we iets meer terug betalen. Dit werkt ook door naar 2022. Voor 2023 is het effect meegenomen bij de Septembercirculaire 2023. Bij de jaarrekening 2022 zijn we uitgegaan van de vastgestelde waardes voor 2020 door het CBS en is als waardeinstijging naar 2021 uitgegaan van het verschil tussen de OZB-waarden 2021 en 2020 volgens de BSR (490 miljoen euro). De definitieve vaststelling door het CBS resulteert in een toename van de WOZ-waarden met 558 miljoen. Bij de voorgaande vaststelling zat er nagenoeg geen verschil tussen de waardeontwikkeling volgens de BSR en het CBS.

Mutaties totale WOZ- en OZB-waarde bedragen in miljoenen euro	Woningen eigenaren	Niet- woningen eigenaren	Niet- woningen gebruikers	Totaal
Mutatie WOZ-waarde van 2020 naar 2021	507	15	36	558
Mutatie OZB-waarde van 2020 naar 2021	478	-3	15	490
Verschil	29	18	21	68
Mutatie WOZ-waarde van 2019 naar 2020	218	100	74	392
Mutatie OZB-waarde van 2019 naar 2020	392	3	4	399
Verschil	-174	97	70	-7

Hoewel de verschillen vast staan, zullen we nog proberen te achterhalen waar dit vandaan komt. Zodat we dit bij de komende jaarrekening kunnen betrekken.

4. Vrijval taakmutaties Algemene Uitkering

In het gemeentefonds krijgen we geld voor bepaalde (nieuwe) taken. Dit noemen we taakmutaties. Een deel van de taakmutaties kan in 2023 vrijvallen omdat we deze budgetten niet nodig hebben voor de uitvoering van deze taken. Dit is al opgenomen in onze reguliere budgetten. Dit resulteert in een vrijval van 85.000 euro.

5. Huuropbrengsten gemeentelijke eigendommen

In verband met een naheffing, extra verhuur van gemeentelijke panden voornamelijk voor opvang van Oekraïense vluchtelingen en nieuwkomers en de jaarlijkse huurindexatie komt de post huuropbrengsten hoger uit. Voor de invoering van een geautomatiseerd vastgoedadministratie is nog een kostenpost geraamd van 50.000 euro. Daarmee komt de meeropbrengst op de post huuropbrengsten uit op 116.000 euro.

Verkoop Vastgoed

In de Perspectiefnota 2023 is een taakstelling verkoopopbrengst Vastgoed opgenomen van 1.000.000 euro voor o.a. de verkoop van Kuipershof 4/6 en het voormalig politiebureau. Er wordt echter overwogen de gebouwen in te zetten voor de huisvestingstaakstelling voor nieuwkomers. Verkoop van de panden of één van de panden wordt dan uitgesteld. Verhuur van de gebouwen of één van de gebouwen levert een huuropbrengst op. De hoogte daarvan is begin september 2023 nog niet bekend. De taakstelling wordt dit jaar niet gehaald. Voorgesteld wordt om dit nadeel in 2023 te onttrekken uit de algemene reserve en de (eventuele) winst in 2024 weer ten gunste te brengen van de algemene reserve.

6. Kapitaallasten

Rentelasten

We hebben de rentelasten geactualiseerd wat resulteert in een (incidenteel) voordeel van 624.000 euro.

bedragen x € 1.000

Lagere te betalen rentelasten	1.386
Hogere ontvangen rentebaten	265
Lagere te betalen (netto) rentelasten	1.651
Lagere doorbelasting rente aan grondexploitatie	-401
Lagere doorbelasting rente aan WRP	-542
Lagere toerekening rente inzet eigen vermogen aan WRP	-84
Totaal	624

De verdeling van het voordeel van 624.000 euro over de programma's is als volgt:

bedragen x € 1.000

Programma	Lasten	Baten	Saldo
1. Bestuur en Ondersteuning	8	0	8
2. Veiligheid	0	0	0
3. Verkeer, Vervoer en Waterstaat	199	0	199
4. Economie	44	0	44
5. Onderwijs	514	0	514
6. Sport, Cultuur en Recreatie	122	0	122
7. Sociaal Domein en Volksgezondheid	260	0	260
8. Duurzaamheid en Milieu	-73	0	-73
9. Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke vernieuwing	23	0	23
10. Financiering en Algemene dekkingsmiddelen	-738	265	-473
Totaal	359	265	624

Afschrijvingslasten

We hebben de afschrijvingslasten geactualiseerd wat resulteert in een (incidenteel) voordeel van 40.000 euro.

bedragen x € 1.000

Programma	Lasten	Baten	Saldo
1. Bestuur en Ondersteuning	0	0	0
2. Veiligheid	0	0	0
3. Verkeer, Vervoer en Waterstaat	151	-107	43
4. Economie	26	-26	0
5. Onderwijs	69	-72	-3
6. Sport, Cultuur en Recreatie	61	-61	0
7. Sociaal Domein en Volksgezondheid	0	0	0
8. Duurzaamheid en Milieu	0	0	0
9. Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke vernieuwing	0	0	0
10. Financiering en Algemene dekkingsmiddelen	0	0	0
Totaal	307	-267	40

7. Vrijval stelpost Prijsstijgingen

Vanuit het gemeentefonds wordt de compensatie voor loon- en prijsontwikkelingen (LPO) geraamd op een afzonderlijke stelpost. Voor 2023 kan het restant van deze stelpost vrijvallen ten gunste van het resultaat.

Budgetneutrale aanpassingen

Carpoolplaats Enspijk

Het college heeft eind 2022 een principebesluit genomen over een carpoolplaats in Enspijk. Een carpoolplaats is een maatregel om het verkeer in de spits op de A2 tussen Deil en Vught te verminderen. Hiervoor is een overeenkomst gesloten met het rijk. Het rijk stelt ongeveer 785.000 euro ter beschikking voor de realisatie van de carpoolplaats. Gemeente West Betuwe onderzoekt nu de haalbaarheid van het project (milieueffecten) en kijkt samen met bewoners of er draagvlak is, of hoe draagvlak kan ontstaan voor deze ontwikkeling (participatie).

Herinrichting Rijksstraatweg (tussen de A15 en de spoorlijn in Meteren / Geldermalsen)

Dit project 'Herinrichting Rijksstraatweg' moet worden opgestart om de weg opnieuw en veilig in te richten. Dit betekent een nieuwe weginrichting, bestrating, groen en alles wat erbij komt kijken. Dit gebeurt integraal en met een teamoverstijgende aanpak (beheer, verkeer, realisatie). Vanwege de subsidiemogelijkheden die er zijn, vragen we vooruitlopend op de in te dienen subsidieaanvraag een voorbereidingskrediet van 200.000 euro beschikbaar te stellen. Voorgesteld wordt dit bedrag te dekken uit de reserve 'Grote Infrastructurele projecten'. Daarmee bereiden we het werk van ingeschat 2,5 miljoen euro voor, waar wij vervolgens 65 procent subsidie op kunnen ontvangen. Het verkrijgen van deze subsidie kan als voorwaarde aan het gemeentelijk werkkrediet worden gekoppeld.

Herinrichting Langstraat Noord Tricht

Het college heeft besloten om de Langstraat Noord (gedeelte tussen Hooglandscheweg en spoorwegovergang te Tricht) te gaan herinrichten. Gevraagd wordt om hiervoor een krediet beschikbaar stellen van 482.000 euro. De structurele kapitaallasten van 16.000 euro kunnen te laste gebracht worden van het exploitatiebudget spoor.

Uitloop planning verkoop en sloop werven

De ontwikkeling van de nieuwe gemeentewerf loopt in de ontwerpfase vertraging op. Hierdoor worden de werkzaamheden met betrekking tot sloop/sanering (536.000 euro) en de verkoop van de gebouwen (geraamd 2,45 miljoen euro) niet zoals gepland in 2023 uitgevoerd. Eind 2023 wordt het definitief ontwerp afgerond en zal voorbereiding voor de aanbesteding voor de uitvoering starten. Deze uitvoering loopt door tot en met 2025. De planning met betrekking tot de sloop/sanering en verkoop van de gebouwen schuift daarmee naar verwachting door naar boekjaar 2025 en is budgettair neutraal.

Areaal uitbreiding groen

Het groenareaal is toegenomen door de verdere uitbreiding van De Plantage en uitbreidingen in diverse kernen. Het betreft 65 bomen, 1.000 m2 beplanting en 1.000 m2 gras. De structurele onderhoudskosten hiervoor bedragen 11.500 euro en moeten worden toegevoegd aan de post onderhoud openbaar groen (10.000 euro) en onderhoud bomen (1.500 euro). Dit bedrag ten laste brengen van de post areaaluitbreiding.

Startersleningen

Het gemeentelijk fonds bij de SVn is een revolverend fonds. De afgelopen jaren is het fonds steeds aangevuld met aflossingen. Maar de aflossingen van de startersleningen komen niet zo snel terug, er geldt een terugbetalingstermijn van 30 jaar. Er komen nu onvoldoende gelden terug om ook continu startersleningen te kunnen blijven verstrekken. Het gemeentelijk fonds staat nu in de min, ruim 124.000 euro. De toewijzing van leningen loopt gewoon door. Sinds 1 januari 2019 zijn er in totaal 68 startersleningen verstrekt. Dit jaar zijn er tot nu toe 14 startersleningen verstrekt. Een starterslening bedraagt maximaal 30.000 euro. Gelet op het coalitieakkoord is er de bestuurlijke wens om de starterslening te blijven verlenen. Voorgesteld wordt om het gemeentelijk fonds aan te vullen met een bedrag van 750.000 euro. Daarmee kunnen er in 2023 en 2024 jaarlijks zo'n 20 leningen verstrekt worden.

Wet Inburgering

Van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid ontvangen we dit jaar voorlopig 530.570 euro voor de uitvoering van de Wet Inburgering. Zowel de inkomsten als uitgaven moeten nog in de begroting worden opgenomen, waardoor het voor de begroting budget neutraal is.

SPUK BREED (Specifieke uitkering versterking voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026)

Van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport ontvangen we over de periode 2023-2026 3.306.000 euro voor versterking voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis. Zowel de inkomsten als de uitgaven moeten nog in de begroting 2023-2026 worden opgenomen, waardoor het voor de begroting budget neutraal is.

SPUK onderwijshuisvesting ontheemden

Van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap ontvangen we een doeluitkering voor onderwijshuisvesting ontheemden. Deze SPUK loopt tot 31 juli 2023. In 2023 is nog 174.000 euro te besteden. Met de doeluitkering investeren we in de locatie voor het nieuwkomersonderwijs in Geldermalsen. De middelen die voor de einddatum niet besteed zijn, vordert het ministerie terug. Zowel de inkomsten als de uitgaven moeten nog in de begroting worden opgenomen, waardoor het voor de begroting budget neutraal is.

SPUK inhalen Covid-19 gerelateerde onderwijsvertragingen

Van het Ministerie voor Basis-, Voorgezet Onderwijs en Media ontvangen we een doeluitkering voor inhalen Covid-19 gerelateerde onderwijsvertragingen. Deze SPUK loopt tot 31 juli 2025. Met deze doeluitkering is het gemeentelijk deel van het Nationaal Programma Onderwijs (NPO) ingevuld. Van de totale doeluitkering is vanaf 2023 nog 434.500 euro te besteden. De middelen die voor de einddatum niet besteed zijn, vordert het ministerie terug. Zowel de inkomsten als de uitgaven moeten nog in de begroting worden opgenomen, waardoor het voor de begroting budget neutraal is.

SPUK Onderwijsachterstandenbeleid

Van het Ministerie voor Basis-, Voorgezet Onderwijs en Media ontvangen we een doeluitkering van 858.732 euro voor onderwijsachterstandenbeleid in 2023. Daarbij komt nog een bedrag van 422.087 euro als overheveling van planperiode 2019-2022. In totaal is 1.280.819 euro beschikbaar voor het

onderwijsachterstandenbeleid in 2023. Het bedrag dat niet besteed is in 2023 schuiven we door naar 2024. Dat mag tot het einde van de planperiode, deze loopt af op 31 december 2026. Zowel de inkomsten als de uitgaven moeten nog in de begroting worden opgenomen, waardoor het voor de begroting budget neutraal is.

SPUK lokale preventieakkoorden en -aanpakken

Van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport ontvangen we een doeluitkering van 52.500 euro voor lokale preventieakkoorden en -aanpakken. Van dit bedrag is 22.000 euro meegenomen uit 2022 en 30.000 euro is in 2023 ontvangen. Van het totaal budget zijn voor de verschillende onderdelen (gezond gewicht, tegengaan alcoholgebruik, rookvrij West Betuwe en veerkrachtige en weerbare jongeren) projecten gestart. De verwachting is dat het totale budget wordt ingezet. De middelen die voor de einddatum niet besteed zijn, vordert het ministerie terug.

Sociaal cultureel werk

De gemeente West Betuwe heeft samen met Welzijn West Betuwe een subsidieaanvraag van 50.000 euro ingediend bij ZonMW voor het project Maatschappelijk Diensttijd. Met dit project zetten jongeren zich in voor een maatschappelijk thema en werken aan hun eigen talenten. Deze subsidie is vervolgens door de gemeente toegekend aan Welzijn West Betuwe voor de uitvoering van het project. Zowel de inkomsten als de uitgaven moeten nog in de begroting worden opgenomen waardoor het voor de begroting budget neutraal is.

WijkGGZ en inloop GGZ 2023

De Rijksoverheid heeft de decentralisatie van beschermd wonen uitgesteld naar 2024. Gevolg hiervan is dat de centrumgemeentemiddelen voor beschermd wonen bij de centrumgemeente blijven. Voor onze gemeente is gemeente Nijmegen de centrumgemeente. We hebben met de gemeente Nijmegen de afspraak dat zij een deel van deze middelen beschikbaar stellen aan de regiogemeenten. Dit in de context van de regionale samenwerking beschermd wonen. De regionale samenwerking is op Gelderland-Zuid niveau.

Om aanspraak te kunnen maken op de middelen dienden we in de loop van 2023 twee projectplannen in bij de gemeente Nijmegen. De gehonoreerde plannen zijn de WijkGGZ en de inloop GGZ. De gemeente West Betuwe kan aan het eind van 2023 het toegekende subsidiebedragen voor 2023 van in totaal 86.500 euro bij de gemeente Nijmegen in rekening brengen.

Jeugdgezondheidszorg

Santé Partners verwacht dat het aantal kinderen voor jeugdgezondheidszorg hoger komt te liggen dan in de aanvraag. Het aantal kinderen ligt naar verwachting op 2271 in plaats van de begrote 2241 kinderen. Dit komt neer op een bedrag van 12.000 euro. Dit bedrag wordt gedekt uit de stelpost voor areaalontwikkelingen.

SPUK energiearmoede

Voor de aanpak van energiearmoede ontvangen we in 3 tranches een doeluitkering van 1.036.000 euro van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Deze gelden zijn bedoeld ter ondersteuning van huishoudens (huurders en eigenaar bewoners) met een laag besteedbaar inkomen die te maken hebben met hoge energielasten als gevolg van de gestegen energieprijzen in combinatie met een slecht geïsoleerde woning. Zowel de inkomsten als de uitgaven moeten nog in de begroting worden opgenomen, waardoor het voor de begroting budget neutraal is.

SPUK lokale aanpak isolatie (NIP)

Van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties ontvangen we een doeluitkering van 807.380 euro voor een financiële bijdrage aan huiseigenaren (waarbij de WOZ waarde van de woning lager is dan 393.000 euro) die hun woning willen isoleren, eventueel in samenhang met energiezuinige ventilatiemaatregelen. Op 23 mei 2023 heeft het college besloten de uitvoering hiervan bij het Energieloket West Betuwe neer te leggen. Zowel de inkomsten als de uitgaven moeten nog in de begroting worden opgenomen, waardoor het voor de begroting budget neutraal is.

Energieloket Rivierenland

Voor het (deels) financieren en operationeel houden van het Energieloket hebben we als regio gemeenten van de Provincie wederom 123.283 euro ontvangen. Het doel van het Energieloket is om bewoners van de Regio gemeenten gratis en onafhankelijk te informeren over energiebesparing en duurzame opwek in hun woning.

West Betuwe treedt voor deze subsidieregeling namens de Regio Rivierenland gemeenten op als penvoerder. West Betuwe heeft hiervan 25.564 euro ontvangen. Het resterende bedrag van 97.719 euro van deze subsidie zal één op één worden doorgesluisd naar de afzonderlijke gemeenten en is derhalve budgetneutraal.

Riolering

De aanslagen rioolheffing zijn geactualiseerd. Per saldo ontvangen we 84.000 euro minder aan opbrengsten. Dit is budgettair neutraal aangezien er daardoor minder toegevoegd wordt aan de voorziening riolering (WRP).

4. Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Voornaamste wijzigingen in de risico's 2023 ten opzichte van de begroting:

Onderwerp	Ontwikkelingen	Bedrag in €
Beginstand 1e bestuursrapportage 2023		28.286.000
Risico Spijk	Samenwerkingsovereenkomst en verstrekking lening met beoogd effect om het oplossen van het milieuprobleem te versnellen en gebiedsontwikkeling mogelijk te maken. Bestaand risico kan omlaag na ondertekening ovk's en het risico dat de lening niet wordt terugbetaald en sanering niet naar wens verloopt	-5.650.000
Correctie risico's Grondexploitatie	Het risicobedrag in de definitieve MPG, na accountantscontrole, was lager dan in de jaarrekening 2022 vermeld	-383.000
Niet realiseren door Rijk opgelegde bezuinigingen	Het Rijk verwacht dat gemeenten 1 miljard euro kunnen besparen op jeugdzorg (overeengekomen dossiers met VNG). Wij weten niet welke dossiers dit zijn en boeken de besparing nu ook in als te realiseren. Feitelijk is dit een ophoging van de taakstelling waarvoor eventueel een beleidsaanpassing nodig is. Aandeel West Betuwe loopt op van 790K in 2024 tot 2,08 miljoen in 2027. We schatten de kans dat de besparing niet gerealiseerd wordt op hoog, 70%	394.100
Diverse mutaties in de risico's	Bij de actualisatie van de risico's voor de 2e bestuursrapportage en de begroting bleken diverse risico's niet meer actueel of inmiddels beheerst. Het totaal telt op tot ruim 600.000 euro.	-606.132
Stand risicoprofiel 2e bestuursrapportage 2023		22.040.968

5. Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen (technische wijzigingen)

Actualisatie Koepelnota openbare ruimte

De huidige Koepelnota kent een looptijd t/m 2023. Een actualisatie zou daarom logisch zijn. Echter, sinds het vaststellen van de Koepelnota medio 2019 zijn binnen West Betuwe diverse andere beleidsdocumenten vastgesteld, die leidend zijn geworden voor de openbare omgeving. Denk daarbij aan de omgevingsvisie en de lokale adaptatie strategie (LAS). Daarnaast start binnenkort het onderzoek naar het kerngericht inrichten van beheerplannen. Het zijn deze ontwikkelingen, waardoor het niet voor de hand ligt om nu een nieuwe Koepelnota openbare ruimte op te stellen. Na de uitkomst van genoemd onderzoek bekijken we opnieuw de nut- en noodzaak om in 2024/2025 een nieuwe Koepelnota op te stellen.

Water-Rioleringsbeleidsplan 2019-2024 WRP

Het WRP is een financieel gesloten systeem. Als er grote gelabelde budgetten worden verschoven binnen het WRP maken we hier een melding van. Bij het vaststellen van het WRP door de Raad in 2019 hebben we voor klimaatadaptatie voor 5 jaar ruim 2 miljoen euro aan budget gekregen om hier invulling aan te geven. Omdat klimaatadaptatie nog in de kinderschoenen stond, hebben we daar in 2019 nog niet specifiek projecten aan kunnen hangen en kon het worden gezien als een pilot klimaat.

Inmiddels zijn de budgetten klimaat toegekend aan een 10-tal projecten en zijn de budgetten gelabeld. Het klimaatadaptief denken en inrichten verloopt voortvarend. Dat is een positieve ontwikkeling en hiermee is de pilot geslaagd.

Er komen nog steeds nieuwe kansen die we niet mogen missen, maar waar inmiddels geen toereikend klimaatbudget voor is opgenomen binnen het WRP. Binnen het budget waterbergingsopgave worden minder uitgaven gedaan dan verwacht en een deel van dit budget willen we verschuiven naar het klimaatbudget. Beide budgetten hebben een relatie met water robuust inrichten van de openbare ruimte. Vanuit het budget waterberging willen we 500.000 euro verschuiven naar het klimaatadaptatiebudget. Het verschuiven van dit budget is binnen het WRP budgettair neutraal.

Verschuiving investeringsbudget verharding wegen (Esterweg)

De werkzaamheden aan de Esterweg stonden gepland voor 2023. In de aankomende anderhalf jaar vinden er werkzaamheden plaats aan de Waaldijk, waar veel elektrisch materieel gebruikt wordt. De accu's die voor dit materieel gebruikt worden, worden elders opgeladen en worden getransporteerd over de Esterweg. Dit zullen in deze tijd tussen de 8.000 en 9.000 verkeersbewegingen zijn.

De periode die noodzakelijk is voor onze werkzaamheden bedraagt circa 12 weken. In deze periode kan het transport van de accu's niet kunnen plaatsvinden over de Esterweg en zullen via diverse woonkernen moeten plaatsvinden. Dit zijn 15 tot 20 verkeersbewegingen met zwaar materieel door de dorpen heen, waarbij veel trillingen zullen plaatsvinden. Dit is niet gewenst. Ook is het zware transport over een nieuwe weg niet bevorderlijk voor de levensduur van de weg. Door bovenstaande redenen hebben we besloten de werkzaamheden uit te stellen naar 2025.

Om de weg in de periode tot aan de uitgestelde werkzaamheden veilig te houden, dienen een aantal reparaties uitgevoerd te worden. Hierdoor wordt een deel van het beschikbare budget ingezet om deze reparatiewerkzaamheden uit te voeren.

6. Bijlagen

Toelichting Septembercirculaire 2023

SAMENVATTING FINANCIËLE EFFECTEN SEPTEMBERCIRCULAIRE 2023 VOOR WEST BETUWE

Jaarlijks verschijnen meestal drie circulaire. Mei geeft de vertaling van de Voorjaarsnota van de rijksoverheid, september van de vertaling van de Miljoenen-nota, december is op basis van de Najaarsnota en rondt het uitkeringsjaar zoveel mogelijk af. De Septembercirculaire 2023 is volgens planning op Prinsjesdag verschenen. Deze circulaire bevat informatie over de nieuwe financieringssysteem van 2027 en een actualisatie van het LPO (loon- en prijsontwikkelingen) accres op basis van de Miljoenennota 2024. Met behulp van de applicatie LIAS PAUW van Inergy en de door ons verzamelde en geëxtrapoleerde gegevens is de circulaire voor West Betuwe doorgerekend. De effecten hiervan zijn als volgt:

Bruto mutatie Septembercirculaire 2023	2023	2024	2025	2026	2027	2028
bedragen x 1.000 euro						
Stand algemene uitkering voor Septembercirculaire 2023	84.241	90.487	91.405	84.450	83.970	83.626
Stand OZB-opbrengsten voor Septembercirculaire 2023	14.976	15.637	15.694	15.752	15.809	15.867
Stand taakstellingen Jeugdzorg voor Septembercirculaire 2023	0	790	1.780	3.020	3.110	3.110
Stand voor Septembercirculaire 2023	99.217	106.914	108.879	103.222	102.890	102.603
Stand algemene uitkering bij Septembercirculaire 2023	84.286	91.135	92.050	85.070	86.271	87.551
Stand OZB-opbrengsten bij Septembercirculaire 2023	15.269	15.938	15.995	16.052	16.110	16.166
Stand taakstellingen Jeugdzorg bij Septembercirculaire 2023	0	750	1.775	2.975	3.100	3.100
Stand bij Septembercirculaire 2023	99.555	107.823	109.821	104.097	105.481	106.817
Bruto mutatie opbrengsten bij Septembercirculaire 2023	337	909	941	875	2.591	4.214

Effect op begrotingsjaar bedragen x 1.000 euro	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bruto mutatie algemene uitkering uit het gemeentefonds	45	648	645	619	2.301	3.925
Netto mutatie OZB-opbrengsten	293	302	301	301	300	299
Netto mutatie taakstellingen Jeugdzorg	0	-40	-5	-45	-10	-10
Bruto mutatie opbrengsten	337	909	941	875	2.591	4.214
Oormerken prijsontwikkelingen (LPO)	0	-1.065	-921	-793	-1.237	-1.201
Oormerken areaalontwikkelingen (volume)	0	0	0	0	-1.450	-2.790
Oormerken taakmutaties	-58	-165	-89	-78	-76	-53
Bruto mutatie opbrengsten bij Septembercirculaire 2023	279	-321	-69	4	-171	171

Opbouw effect bedragen x 1.000 euro	2023	2024	2025	2026	2027	2028
1. Hoeveelheidsverschillen / ontwikkeling uitkeringsbasis	22	-176	-52	49	-51	74
2. WOZ-inkomstenmaatstaf	-327	-411	-411	-411	-411	-411
3. OZB-opbrengsten	293	302	301	301	300	299
4. Nominale ontwikkeling in de Septembercirculaire 2023	0	0	139	68	138	762
5. Wijzing LPO compensatie vanaf 2027	0	0	0	0	-234	-845
6. Areaalontwikkeling 2027/2028	0	0	0	0	200	400
7. Voorschot BCF-plafond 2023	282	0	0	0	0	0
8. Overige ontwikkelingen	10	4	-41	42	-103	-99
9. Taakstelling Jeugdzorg (dossiers met overeenstemming)	0	-40	-10	-10	-20	-20
Taakstelling Jeugdzorg (coalitieakkoord Rutte IV))	0	0	5	-35	10	10
Bruto mutatie opbrengsten bij Septembercirculaire 2023	279	-321	-69	4	-171	171

Toelichting op de verschillen

1. Hoeveelheidsverschillen/ontwikkeling (landelijke) uitkeringsbasis

Naast de mutaties in de algemene uitkering die worden veroorzaakt door wijzigingen in de maatstafgewichten en de wegingsfactoren als gevolg van beleidsmatige maatregelen, wordt een deel van de mutatie veroorzaakt door mutaties in de basisgegevens (maatstaven). Dit zijn zowel de lokale en landelijke ontwikkelingen. Het gaat hier per saldo om (relatief) kleine afwijkingen.

2. WOZ-inkomstenmaatstaf

Gemeenten krijgen minder geld uit het gemeentefonds als ze veel vermogen hebben om belastingen te heffen. Het vermogen bestaat uit de WOZ-waarde van onroerende zaken in de gemeente, berekend tegen een tarief dat voor alle gemeenten hetzelfde is. Bij de Septembercirculaire is de raming van de WOZ-waarden om drie redenen bijgesteld. Dit komt doordat het CBS en het rijk de capaciteit voor 2021 definitief hebben vastgesteld. Daarnaast is rekening gehouden met de geactualiseerde prognose van BSR voor de opbrengsten 2023. Tot slot wordt voor 2024 een hogere (gemiddelde) stijging van de WOZ-waarden voor woningen verwacht (vier procent in plaats van de eerdere aanname van drie procent bij de Meicirculaire 2023).

3. OZB-opbrengsten

In de najaarsrapportage 2023 van BSR wordt voor West Betuwe rekening gehouden met een hogere OZB-opbrengst voor 2023.

4. Wijziging LPO-compensatie vanaf 2027

In deze circulaire heeft het rijk besloten om vanaf 2027 het LPO accres te bepalen op basis van de ontwikkeling van het prijs Bbp van het lopende jaar, waardoor het gemeentefonds op een reëel 'niveau' blijft. De tranche van het lopend jaar wordt bij de Voorjaarsnota definitief. De bbp ontwikkeling is gebaseerd op de CEP-raming (Centraal Economisch Plan) van het CPB. Voor de jaren 2027 en 2028 was de indexatie eerder gebaseerd op de gecombineerde index. Vanaf de Septembercirculaire 2023 is de systematiek gewijzigd. De gewijzigde systematiek betekent een (aanzienlijke) verlaging ten opzichte van de Meicirculaire 2023. Deze verlaging bedraagt voor de jaren 2027 en 2028 -/- 100 miljoen euro respectievelijk -/- 362 miljoen euro (cumulatief). De jaarlijkse indexaties voor 2027 en 2028 zouden bij het hanteren van de oude systematiek stijgen van 3,2 procent (Meicirculaire 2023) naar 3,3 procent. Bij de nieuwe systematiek zijn de indexaties verlaagd naar respectievelijk 2,8 procent en 2,4 procent. Een deel van het LPO-accres verschuift naar het volume accres waarover nu meer bekend gemaakt is.

5. Nominale ontwikkelingen in de Septembercirculaire 2023

De rijksoverheid neemt in de meerjarenraming een loon/prijsontwikkeling (LPO) op en raamt dus inclusief inflatie (lopende prijzen). Voor alle gemeenten geldt dat de jaren t (2023) en t+1 (2024) worden geraamd op basis van deze lopende prijzen. Ongeveer twee derde van de gemeenten raamt vanaf t+2 (2025) echter tegen constante prijzen omdat ze een stabiel budgettair beeld willen creëren, lasten en baten houden hetzelfde niveau. Bij deze gemeenten wordt vanaf het jaar t+2 het effect van de inflatie uit de meerjarenramingen gehaald. Zoals hiervoor al aangegeven wordt vanaf 2027 door het rijk een andere methode voor het LPO accres gebruikt. Voorheen was dit een gecombineerde index gebaseerd op de loonontwikkeling overheid (60 procent), prijsontwikkeling consumptie (20 procent) en prijsontwikkeling overheidsinvesteringen (20 procent). De nominale ontwikkeling is - ten opzichte van voorgaande circulaire aangepast. De raming in de Miljoenennota 2024 ligt vanaf 2025 (aanzienlijk) lager dan in het Centraal Economisch Plan zoals die is gebruikt in de Meicirculaire 2023. Als er tegen constante prijzen wordt geraamd, wordt de aftrek in het gemeentefonds naar constante prijzen lager en de uitkering dus hoger.

6. Areaalontwikkelingen 2027/2028

In de Voorjaarsnota 2023 is besloten om het gemeentefonds vanaf 2027 te indexeren op basis van de ontwikkeling van het bruto binnenlands product. Uitgangspunt is dat het gemeentefonds meerjarig de ontwikkeling van het nominaal bruto binnenlands product volgt. De volumeontwikkeling van de fondsen wordt gebaseerd op een 8-jaars (t-9 t/m t-2) historisch gemiddelde van de ontwikkeling van het bbp, waardoor het gemeentefonds minder schommelt. De cumulatieve mutatie voor het volume deel in de jaren 2027 en 2028 bedraagt 706 miljoen euro in 2027 en 1.373 miljoen euro in 2028. In de Meicirculaire 2023 was voor beide jaren al wel een jaarlijkse reservering van 150 miljoen euro aangekondigd, maar (nog) niet toegekend. Uit het volume deel vangt de gemeente de areaalontwikkelingen op. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de stijgende lasten als gevolg van toename van aantal inwoners, bijstandsontvangers, vergrijzing en de hoeveelheid te onderhouden groen en wegen. De stelpost Areaalontwikkelingen die in West Betuwe hiervoor wordt gebruikt is bij de Meicirculaires 2022 en 2023 ten laste van het resultaat van de circulaire gebracht. Nu het rijk alsnog een compensatie vanaf 2027 geeft, kan de eerder gevormde stelpost van 200 duizend euro per jaar vrijvallen.

7. Voorschot BCF-plafond 2023

Het BCF-plafond bedraagt voor gemeenten 3,9 miljard euro in 2023. Als de gezamenlijke declaraties onder het plafond blijven wordt het verschil in het gemeentefonds gestort. Bij overschrijding van het plafond volgt een uitname. Het plafond muteert jaarlijks met het accrespercentage, maar door de bevrozing van het accres in 2022 tot en met 2025 is het plafond in die jaren ook gefixeerd. In het systeem is opgenomen dat jaarlijks bij de Septembercirculaire een voorschot wordt verstrekt op de verwachte onderschrijding van dat kalenderjaar. In de Meicirculaire volgend op het kalenderjaar volgt dan de afrekening. In deze circulaire bedraagt het voorschot voor het jaar 2023 359 miljoen euro. Het aandeel van West Betuwe hierin bedraagt 842.000 euro. We hielden overigens al rekening met een uitkering van 560.000 euro, zodat er per saldo sprake is van een (incidenteel) voordeel van 282.000 euro.

De provinciaal toezichthouder staat toe een meerjarige stelpost op te nemen als inschatting op de jaarlijkse onder- of overschrijding van het plafond. Dit op basis van de hoogte van de laatst bekende afrekening. In dit geval is dat 318 miljoen euro in 2022. Het gemeentelijk aandeel hierin mag structureel worden geraamd vanaf 2024. De provinciaal toezichthouders adviseren om voorzichtig te zijn met het opnemen van een raming voor dit dekkingsmiddel. Om deze reden ramen we deze stelpost voor 75%. De stelpost vanaf 2024 blijft onveranderd op 560.000 euro.

8. Overige ontwikkelingen

De post overige ontwikkelingen is een optelsom van (relatief) kleine zaken, zoals afrondingen.

9. Extra gelden Jeugdzorg/hogere besparingsmogelijkheden jeugdzorg

Gemeenten en rijk hebben een akkoord bereikt over het financiële kader voor de Hervormingsagenda Jeugd. In totaal wordt 1,36 miljard euro in 2024 en 859 miljoen euro in 2025 aan de algemene uitkering van het gemeentefonds toegevoegd. In de rijksbegroting zijn middelen gereserveerd voor 2026 en verder. De beschikbaarstelling van deze middelen voor de jaren 2026 en verder vindt plaats na het advies van de deskundigencommissie en de besluitvorming daarover. Net als voor de middelen in 2024 en 2025 geldt dat deze beschikbaar worden gesteld aan gemeenten met uitzondering van de investeringen waarvan is afgesproken deze door het rijk worden gedaan. Vanaf 2026 houden we (vooralsnog) rekening met de uitkering van de gereserveerde middelen (579.000 euro in 2026, 430.000 euro in 2027 en 510.000 euro in 2028).

Voor de besparingen op de kosten als gevolg van de dossiers met maatregelen en de extra maatregelen uit het coalitieakkoord Rutte IV wordt nu rekening gehouden met een iets lager besparingspotentieel. De taakstellende besparingen op de dossiers met overeenstemming kunnen (deels) overlappend zijn met de eerder door de raad vastgestelde taakstelling Wmo/Jeugd in het kader van Bouwen aan Sociale kracht. Hierdoor bestaat het risico dat de taakstelling vanuit de hervormings-agenda voor dit onderdeel niet volledig wordt behaald. Voor de extra maatregelen uit het coalitieakkoord is het rijk overigens verantwoordelijk. Het rijk is aan zet om deze besparingen te realiseren door het (tijdig) treffen van maatregelen en eventuele wetswijzigingen. Vinden de maatregelen geen of onvoldoende doorgang, en worden de kosten voor gemeenten daardoor niet lager, dan worden gemeenten daarvoor via het gemeentefonds gecompenseerd.

2. OPSCHALINGSKORTING (LAGERE APPARAATSKOSTEN)

In het regeerakkoord van Rutte II is een opschalingskorting opgenomen die opliep van 60 miljoen euro landelijk in 2015 tot 975 miljoen euro vanaf 2025. In het kader van het coalitieakkoord Rutte IV is de geplande opschalingskorting gedurende de jaren 2023, 2024 en 2025 geschrapt. De bedragen die er bij horen zijn cumulatief 400, 535 en 675 miljoen euro. Dat laatste bedrag wordt in 2026 alsnog gekort, zoals eerder al verwerkt in de circulaire en ook in onze begroting.

Nadelig effect voor West Betuwe

Ons structurele aandeel in deze landelijke korting van 975 miljoen euro bedraagt ongeveer 2,25 miljoen euro (dit is exclusief de gemiste accresgroei vanaf 2015).

3. NIEUWE FINANCIERINGSSYSTEMATIEK

Tot en met 2025 wordt de bestaande normeringssystematiek (nog) toegepast. Dit is de zogenaamde “samen de trap op en samen de trap af” methode waarbij de omvang van het gemeentefonds groeit c.q. krimpt in dezelfde mate als de rijksuitgaven zich ontwikkelen. In het coalitieakkoord van Rutte IV is (éénzijdig) besloten deze systematiek vanaf 2026 stop te zetten. Vooruitlopend op een nieuwe financieringssysteematiek heeft het kabinet in de Septembercirculaire 2022 in 2026 eenmalig 1 miljard euro beschikbaar gesteld. Dit bedrag is in de Meicirculaire 2023 vanaf 2027 structureel opgenomen. In deze circulaire wordt de aangekondigde uitname voor het BTW-compensatiefonds (BCF) gerealiseerd. Hiermee is bij de Meicirculaire 2023 al door ons rekening gehouden. Het kabinet heeft besloten om het gemeentefonds voor de volume-ontwikkeling vanaf 2027 te indexeren op basis van de ontwikkeling (groei) van het bruto binnenlands product. In de Meicirculaire 2023 is een beschrijving van de hoofdlijnen van een nieuwe financieringssysteematiek opgenomen. De nieuwe financieringssysteematiek houdt in dat de volumeontwikkeling van het gemeentefonds vanaf 2027 wordt gebaseerd op een historisch gemiddelde van de ontwikkeling van het bruto binnenlands product (bbp). Hiervoor is in de Voorjaarsnota 2023 een budget gereserveerd van 150 miljoen euro in 2027 en 300 miljoen euro (cumulatief) in 2028. In de Meicirculaire 2023 was de nieuwe financieringssysteematiek nog niet verwerkt. In deze circulaire worden de definitieve bedragen bekend gemaakt en toegekend. Landelijk gaat het om respectievelijk om 706 miljoen euro in 2027 en 1,37 miljard euro (cumulatief) in 2028.

4. TAAKMUTATIES

Taakmutaties (inclusief LPO en volume accres) bedragen x 1.000 euro	2023	2024	2025	2026	2027	2028
1. LPO ontwikkelingen (o.b.v. gecombineerde index)	0	-966	-864	-793	-1.237	-1.201
2. Loon- en prijsbijstelling Jeugdzorg	0	-100	-58	0	0	0
3. Areaalontwikkeling 2027/2028	0	0	0	0	-1.450	-2.790
4. Doordecentralisatie Ida Gerhardt Academie	1	-27	-23	-15	-22	-24
5. Impulsgelden Weerbaar Bestuur (incidenteel 2023-26)	-7	-7	-7	-7	0	0
6. Hulpmiddelen thuis laten staan	0	-1	-2	-2	-2	-2
7. Wet visueel beperkten	0	1	1	1	1	2
8. Bijzondere bijstand en vroegsignalering (incidenteel 2024)	0	-71	0	0	0	0
9. Participatie/WSW en beschermd wonen	-42	-40	-39	-37	-34	-34
10. Re-integratie	0	0	0	0	0	25
11. RVP/maternale kinkhoestvaccinatie	0	-10	-10	-9	-9	-9
12. Europese richtlijn energieprestatie gebouwen/EPBD III	-10	-11	-11	-10	-10	-10
Bruto mutatie opbrengsten bij Septemercirculaire 2023	-58	-1.230	-1.011	-871	-2.762	-4.043

Toelichting op de taakmutaties

1. *Nominale ontwikkelingen (loon- en prijsontwikkelingen)*

Uit de toename (accres) van het gemeentefonds moeten ook de loon- en prijsontwikkelingen worden opgevangen. Deze ramen we binnen West Betuwe op een afzonderlijke stelpost. Deze zogeheten nominale ontwikkelingen zijn in deze circulaire toegenomen. Ten opzichte van de inschattingen bij de Meicirculaire 2023 vallen deze hoger uit.

2. *Loon- en prijsbijstelling Jeugdzorg*

In de Meicirculaire 2023 is de loon- en prijsbijstelling 2023 voor jeugdzorg aan het gemeentefonds toegevoegd voor de jaren 2024 en 2025. In deze circulaire worden de middelen voor de loon- en prijsbijstelling 2022 die nog op de rijksbegroting waren gereserveerd toegekend. Ook deze overboeking heeft nu betrekking op 2024 (45,2 miljoen euro) en 2025 (27,1 miljoen euro), omdat voor die jaren de gereserveerde middelen zijn vrijgegeven.

3. *Areaalontwikkeling 2027/2028*

Bij de toelichting op de verschillen is al aangegeven dat vanaf 2027 de volume ontwikkeling op een andere wijze zal worden berekend. Niet meer volgens de systematiek van samen de trap op en af, maar met afzonderlijke compensaties voor lpo en volume ontwikkelingen. De cumulatieve mutatie voor het volume

deel in de jaren 2027 en 2028 bedraagt 706 miljoen euro in 2027 en 1.373 miljoen euro in 2028. In de Meicirculaire 2023 was voor beide jaren al wel een jaarlijkse reservering van 150 miljoen euro op de rijksbegroting aangekondigd, maar (nog) niet aan de gemeenten toegekend. Uit het volume deel vangt de gemeente de areaalontwikkelingen op. Het aandeel van West Betuwe in het volume deel is 1,65 miljoen euro in 2027 en 3,19 miljoen euro (cumulatief) in 2028. In de gemeentelijke stelpost is al rekening gehouden met een bedrag van respectievelijk 200 duizend euro in 2027 en 400 duizend euro (cumulatief) in 2028. Per saldo resteert er als taakmutatie een bedrag van respectievelijk 1,45 miljoen euro in 2027 en 2,79 miljoen euro (cumulatief) in 2028.

4. *Doordecentralisatie Ida Gerhardt Academie*

Het schoolbestuur van de Ida Gerhardt Academie heeft gekozen voor een volledige doordecentralisatie. Hierbij komen grond en gebouwen op de balans van de school en de daarmee gepaard gaande kapitaallasten lopen via de resultatenrekening van de school. De scholen worden hiermee zelfstandig verantwoordelijk voor bouw, onderhoud en financiering van schoolgebouwen. De scholen krijgen van de gemeente gelijktijdig jaarlijks een vergoeding voor de benodigde kapitaallasten. Op basis van het werkelijke leerlingenaantal per 1 oktober van het voorgaande jaar wordt jaarlijkse de vergoeding bepaald.

5. *Impulsgelden Weerbaar Bestuur*

De veiligheid van decentrale bestuurders is een vereiste voor het goed functioneren van het openbaar bestuur. Per 1 oktober 2023 wordt de werkgeversverantwoordelijkheid voor hun veiligheid daarom geëxpliciteerd met een wijziging van de Regeling rechtspositie decentrale politieke ambtsdragers. Vanuit het programma Weerbaar Bestuur wordt hier een jaarlijkse tegemoetkoming van 7.062 euro per gemeente per jaar tegenover gesteld voor 2023-2026.

6. *Hulpmiddelen thuis laten*

De motie Westerveld (GroenLinks) en Bikker (Christen-Unie) verzoekt de regering om met betrokken partijen landelijke afspraken te maken over het behoud van hulpmiddelen thuis voor cliënten die verhuizen naar een instelling in de zin van de Wet langdurige zorg (Wlz) en aangeven thuis te willen logeren. Naar aanleiding van deze motie heeft het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) bestuurlijke afspraken gemaakt betrokken partijen. Onderdeel van deze bestuurlijke afspraken is dat de hulpmiddelen die vanuit de Wmo zijn verstrekt thuis blijven staan en gemeenten de financiering daarvan voortzetten. Gemeenten worden hiervoor gecompenseerd.

7. *Wet visueel beperkten*

De Tweede Kamer heeft het wetsvoorstel aangenomen dat tot doel heeft om de uitvoering van technische werkvoorzieningen voor mensen uit de doelgroep Participatiewet met een visuele beperking over te dragen aan het UWV. Op dit moment ligt het wetsvoorstel bij de Eerste Kamer. Als het wetsvoorstel ook door de Eerste Kamer wordt aangenomen is het de bedoeling dat de middelen voor de werkvoorzieningen en de structurele uitvoeringskosten budgettair neutraal worden overgeheveld van het cluster Participatie in het gemeentefonds naar de begroting van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW). Gemeenten worden hiervoor gekort in het gemeentefonds.

8. *Bijzondere bijstand en vroegsignalering*

Het kabinet stelt in totaal incidenteel 200 miljoen euro voor de jaren 2022 tot en met 2024 beschikbaar om een stapeling van sociale en maatschappelijke problemen als gevolg van de hoge inflatie te voorkomen. Van dit bedrag is in 2023 in totaal 50 miljoen euro via het gemeentefonds aan gemeenten beschikbaar gesteld (zie Meicirculaire 2023). Voor 2024 wordt ook in totaal 50 miljoen euro via het gemeentefonds aan gemeenten beschikbaar gesteld. Dit is bedoeld voor de verwachte extra inzet op het gebied van vroegsignalering, en om gemeenten tegemoet te komen in het verwachte extra beroep op bijzondere bijstand.

9. *Participatie WSW en beschermd wonen*

De werkelijke compensatie via de integratieuitkering Participatie voor de WSW en beschermd werken valt vanaf 2023 hoger uit dan de bestaande ramingen. Bij de Voorjaarsnota heeft het kabinet besloten om gemeenten te compenseren voor de bijzondere verhoging van het wettelijk minimumloon voor medewerkers in de Wet sociale werkvoorziening (Wsw). Dit betreft een meerjarige reeks die wordt toegevoegd aan het Wsw-onderdeel in deze integratieuitkering. De bedragen in de reeks lopen af met de afbouw van de Wsw tot 2048.

10. *Re-integratie*

Bij de Voorjaarsnota 2023 heeft het kabinet besloten om vanaf 2028 het re-integratiebudget structureel met 20 miljoen euro te verlagen. Deze maatregel is onderdeel van de ombuigingen die op de rijksbegroting zijn doorgevoerd. Gemeenten kunnen hierdoor mogelijk minder bijstandsgerechtigden ondersteunen.

11. *Rijksvaccinatieprogramma/maternale kinkhoestvaccinatie*

Vanaf december 2019 krijgen zwangere vrouwen maternale kinkhoestvaccinatie aangeboden door de rijksoverheid. Vanaf 1 januari 2024 wordt de uitvoering van deze maternale kinkhoestvaccinatie formeel overgedragen aan de gemeenten. Deze vaccinatie wordt dan toegevoegd aan de opsomming van vaccinaties in het Rijksvaccinatieprogramma (RVP) zoals genoemd in artikel 11, tweede lid, in het Besluit publieke gezondheid. Bij deze septembercirculaire worden de bijbehorende middelen, ongeveer 4 miljoen euro per jaar aan het gemeentefonds toegevoegd aan het cluster Sociale basisvoorzieningen.

12. *Europese richtlijn energieprestatie gebouwen (EPBD III)*

De algemene uitkering wordt vanaf 2023 structureel met circa 1,8 miljoen euro verhoogd in verband met de tweede herziening van de Europese richtlijn energieprestatie van gebouwen (EPBD III). De regeling is op 10 maart 2020 geïmplementeerd en heeft als doel om de energie-efficiëntie van gebouwen te verbeteren. Naar aanleiding van EPBD III is er een verplichting geïntroduceerd voor het documenteren van de energieprestatie van een installatie, voor het installeren van zelfregulerende apparatuur per verblijfsruimte en voor laadinfrastructuur voor elektrische auto's. Ook zijn de eisen voor de energieprestatie van technische bouwsystemen en de keuring van verwarmingsinstallaties en airconditioningsystemen aangepast. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het toezicht en de handhaving.

5. UITGEBREIDE ANALYSE/TOELICHTING

Loon- en prijscompensatie

Sinds de meicirculaire 2022 is het accres gesplitst in een volume- en een nominaal deel, waarbij het nominale deel ter compensatie is van loon- en prijsstijging (LPO). In de Meicirculaire 2023 was de LPO compensatie structureel nog gebaseerd op basis van de CPB-raming van de loonvoet sector overheid, index materiële overheidsconsumptie en overheidsinvesteringen. Hierbij wordt een verdeling van 60% loonontwikkeling, 20% consumptie en 20% investeringen aangehouden. Het rijk heeft in deze circulaire echter besloten om vanaf 2027 het LPO accres te bepalen op basis van de ontwikkeling van het prijs Bbp. De effecten voor de jaren 2023 tot en met 2027 zijn opgenomen in onderstaande tabel.

Loon- en prijsontwikkelingen	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Loonvoet sector overheid (60%)	5,00%	6,70%	5,30%	4,70%	4,20%	4,20%
Index prijs materiële overheidsconsumptie (IMOC, 20%)	4,80%	3,50%	2,00%	2,00%	2,00%	2,00%
Index prijs overheidsinvesteringen (IBOI, 20%)	4,10%	3,00%	1,90%	1,90%	1,90%	1,90%
Gecombineerde LPO index tot en met 2026	4,78%	5,32%	3,96%	3,60%	3,30%	3,30%
Prijs bbp (Bruto binnenlands product) vanaf 2027	6,60%	3,30%	2,40%	2,90%	2,80%	2,40%
CPB-raming meicirculaire (LPO)	4,54%	4,22%	4,18%	3,58%	3,21%	3,21%
Mutatie t.o.v. meicirculaire 2023	0,24%	1,10%	-0,22%	0,02%	-0,41%	-0,81%
<i>w/v LPO (gecombineerde index)</i>	0,24%	1,10%	-0,22%	0,02%	0,09%	0,09%
<i>Cumulatief</i>	0,24%	1,34%	1,12%	1,14%	1,23%	1,32%
<i>w/v wijziging LPO-systematiek</i>	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	-0,50%	-0,90%
<i>Cumulatief</i>	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	-0,50%	-1,40%

Door de gewijzigde systematiek krijgen de gemeenten vanaf 2027 minder compensatie voor het opvangen van de loon- en prijsontwikkelingen. Er is sprake van een verschuiving van de LPO compensatie naar volume compensatie.

Accressen

Het accres is gesplitst in een volume- en een nominaal deel, waarbij het nominale deel ter compensatie is van loon- en prijsstijging en het volumedeel ter compensatie van o.a. de bevolkingstoename. In de onderstaande tabellen is de splitsing tussen het volume accres en het LPO accres in beeld gebracht.

Volume deel

Sinds de Meicirculaire 2022 is het volume deel bevroren tot en met 2025. Vooruitlopend op een nieuwe financieringssysteem heeft het kabinet in de Septembercirculaire 2022 eenmalig 1 miljard euro extra beschikbaar gesteld in 2026. Het volumedeel staat hierdoor vast tot en met 2026. Bij de Voorjaarsnota 2023 is dit bedrag vanaf 2027 structureel gemaakt en is besloten om de volumeontwikkeling vanaf 2027 te indexeren op basis van de ontwikkeling van het bruto binnenlands product. De nieuwe financieringssysteem is, zoals aangekondigd in de Meicirculaire 2023, in de Miljoenennota 2024 uitgewerkt. De indexatie voor het volumedeel wordt vanaf 2027 gebaseerd op een 8-jaars (t-9 t/m t-2) historisch gemiddelde van de ontwikkeling van het bruto binnenlands product (bbp).

Volume accres	Septembercirculaire	2023	2023	2024	2025	2026	2027	2028
bedragen in miljoenen euro								
<i>Volume accres (vastgezet deel)</i>								
Tranche 2023			1.221	1.221	1.221			
Tranche 2024				1.135	1.135			
Tranche 2025					920			
Tranche 2026						1.464	1.464	1.464
<i>Volume accres (historische groei Bbp)</i>								
Tranche 2027							706	703
Tranche 2028								670
Totaal volume accres Septembercirculaire 2023			1.221	2.356	3.276	1.464	2.170	2.837
Totaal volume accres Meicirculaire 2023			1.221	2.356	3.276	1.464	1.464	1.464
Toename accres			0	0	0	0	706	1.373

In de tabel is een van de voornaamste redenen van het ravijnjaar 2026 te zien, namelijk het niet structureel doortrekken van de volume tranches 2022-2025.

Loon- en prijsdeel

Voor de jaren tot en met 2026 geschiedt de index voor loon-prijsontwikkeling op basis van de CPB-raming van de loonvoet sector overheid, index materiele overheidsconsumptie en overheidsinvesteringen. Hierbij wordt een verdeling van 60% loonontwikkeling, 20% consumptie en 20% investeringen aangehouden. Vanaf 2027 volgt de indexatie voor inflatie de prijs bbp van het lopend jaar. In de Septembercirculaire 2023 zijn de LPO accessen voor de jaren 2024 tot en met 2028 bijgewerkt.

LPO accres Septembercirculaire 2023	2023	2024	2025	2026	2027	2028
bedragen in miljoenen euro						
<i>LPO accres (gecombineerde index)</i>						
Nabetaling tranche 202	127	127	127	119	115	115
Tranche 2023	1.598	1.598	1.598	1.498	1.455	1.455
Tranche 2024		2.026	2.026	1.842	1.838	1.832
Tranche 2025			1.557	1.444	1.441	1.436
Tranche 2026				1.365	1.362	1.358
<i>LPO accres (prijs Bbp)</i>						
Tranche 2027					1.117	1.114
Tranche 2028						997
Totaal LPO accres Septembercirculaire 2023	1.725	3.751	5.308	6.268	7.328	8.307
Totaal LPO accres Meicirculaire 2023	1.725	3.317	4.937	5.929	6.975	8.231
Toename accres	0	434	371	339	353	76

Opvallend is dat vanaf 2027 een deel van het LPO accres verschuift naar het volume accres. In de Miljoenennota 2024 is toegelicht dat dit een gevolg is van de uitwerking van de bbp-indexatie. Hierdoor zijn de bedragen in de Septembercirculaire 2023 ten opzichte van de Meicirculaire 2023 verlaagd. Voor het jaar 2027 van 1,217 miljard euro naar 1,117 miljard euro en voor 2028 van 1,256 miljard euro naar 997 miljoen euro.

Opschalingskorting

De opschalingskorting wordt door gemeenten als zeer oneerlijk ervaren omdat het principe van herindelen van bovenaf opgelegd is. De opschalingskorting heeft de gemeenten in de jaren 2015 tot en met 2021 cumulatief al 1,5 miljard euro gekost en daarnaast 150 miljoen euro als gemist accres over de opschalings-korting. De oploop van de opschalingskorting is geschrapt voor de duur van de kabinetsperiode. Het betreft een reeks die oploopt van 400 miljoen euro in 2023 naar 675 miljoen euro in 2025. Eerder was de oploop van de opschalingskorting al bevroren voor de jaren 2020 tot en met 2022. Dit betekent dat de stand van de opschalingskorting zoals bereikt in 2019 (300 miljoen euro) wordt bevroren tot en met 2025. Incidenteel wil zeggen dat de korting in de betreffende jaren wordt teruggeboekt, maar de reeks eindigt wel in een korting van 975 miljoen euro cumulatief vanaf 2026. In de Septembercirculaire 2023 wordt de kortingsreeks uit de Meicirculaire 2022 nog steeds gehandhaafd.

6. PROCESMELDING ENERGIETOESLAG 2023

De eerder toegezegde resterende middelen voor de energietoelage 2023 kunnen nog niet worden uitgekeerd, omdat de noodzakelijke wijziging van de Participatiewet nog niet is goedgekeurd door de Tweede en Eerste Kamer. Voor 2023 is besloten om in 2023 nogmaals 1.300 euro aan de mensen met een laag inkomen uit te keren om hen te ondersteunen bij het voldoen van de energierekening. Om huishoudens in 2022 nog beter te ondersteunen, heeft het kabinet gemeenten de mogelijkheid gegeven om 500 euro hiervan al in 2022 uit te keren en is in de Decemercirculaire 2022 een compensatie verstrekt. West Betuwe heeft hiervoor gekozen. De resterende compensatie zou in deze circulaire bekend worden gemaakt, maar dit is helaas niet gelukt. Wel zijn de cijfers bekend geworden die waarschijnlijk in de Decemercirculaire 2023 zullen worden gepubliceerd. Per huishouden tot 120 procent van het sociaal minimum wordt een compensatie van € 1.390,78 verstrekt (landelijk gaat het om 1,35 miljard euro, waarvan 500 miljoen euro in 2022 beschikbaar is gesteld). Voor 2023 ontvangen we in principe 2,2 miljoen euro, waarvan 683.000 euro al in 2022 is verstrekt (en door ons uitgegeven). We krijgen in 2023 dus nog 1,5 miljoen euro. Ook is een correctie bekend gemaakt van de verdeling 2022. 119 gemeenten krijgen extra geld, omdat ze veel 'huishoudens tot 120% van het sociaal minimum' hebben, gerelateerd aan de eerdere verdeelmaatstaven. West Betuwe krijgt over 2022 aanvullend 95.361 euro. Niet als aandeel in een tekort (want dat is veel hoger), maar omdat we veel 'huishoudens tot 120% van het sociaal minimum' hebben.

7. HERVERDELING GEMEENTEFONDS

Met ingang van 2023 is de herverdeling van het gemeentefonds van kracht. De Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB) en de VNG hebben aangegeven dat het nieuwe model weliswaar een verbetering is ten opzichte van het oude model, maar dat verder onderzoek nodig is. Onderzoek naar de stapelingsproblematiek in het sociaal domein, naar de overige eigen middelen/OEM (gemeentelijke inkomsten uit bezittingen (bijvoorbeeld aandelen en onroerende zaken) en opbrengsten uit verkopen)) en naar de maatstaf eenpersoonshuishoudens. De eerste twee onderzoeken zijn inmiddels opgestart en de uitkomsten worden in 2024 verwacht. Bij het onderzoek naar de stapeling van de problematiek in het sociaal domein zal expliciet aandacht zijn voor het feit dat deze stapeling ook in niet-stedelijke gebieden voorkomt.

8. TEKORTEN VANAF 2026

De VNG heeft berekend dat door allerlei aanpassingen van de financieringssystematiek de gemeenten vanaf 2026 te maken gaan krijgen met een korting van ongeveer 3 miljard euro. Zo is ook in 2026 de opschalingskorting van 675 miljoen euro weer van kracht, nadat deze een aantal jaren is uitgesteld. De VNG heeft gemeenten geadviseerd om voor 2024 en 2025 een structureel sluitende begroting te presenteren en vanaf 2026 de reële tekorten zichtbaar te maken. Het extra volumeaccres voor 2027 van 700 miljoen euro is daarom niet meer dan een pleister op de wonde.